

Ekonominė tarptautinės darbo migracijos reikšmė

Sisteminė apžvalga ir rekomendacijos Lietuvai

2026 m.

Adomas Klimantas

ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas

EKONOMINĖ TARPTAUTINĖS DARBO MIGRACIJOS REIKŠMĖ

Sisteminė apžvalga ir rekomendacijos Lietuvai

2026

Vilnius, Lietuva

Turinys

Santrauka	4
1 dalis. Įžanga.....	6
1.1. Apžvalgos objektas.....	6
1.2. Darbo jėgos imigracijos kaštų-naudos analizės svarba	7
2 dalis. Europos ir Lietuvos migracijos kontekstas ir statistika	10
2.1. Šiuolaikinės Europos migracijos istorijos apžvalga.....	10
2.2. Europos imigracijos tvarumas	13
2.3. Lietuvos migracijos kontekstas ir statistika	15
3 dalis. Imigracijos įtaka ekonomikai	18
3.1. Ankstyvieji tyrimai	18
3.2. Nuo 2004 m. atlikti tyrimai	20
3.2.1. Imigracijos įtaka nedarbo lygiui	21
3.2.2. Imigracijos grynoji našta biudžetui	23
3.2.3. Imigracijos įtaka inovacijoms	27
3.2.4. Imigracijos įtaka atlyginimams	29
3.2.5. Imigracijos įtaka BVP vienam gyventojui augimui	33
4 dalis. Aktualiausių valstybių atvejų analizė	37
4.1. Airija	37
4.2. Austrija	38
4.3. Danija	38
4.4. Nyderlandai	39
4.5. Norvegija	39
4.6. Portugalija	40
4.7. Švedija	41
4.8. Šveicarija.....	41
4.9. Lietuva.....	42
4.10. Lenkija.....	44
5 dalis. Kaštų ir naudos apibendrinimas ir rekomendacijos	45
6 dalis. Rekomendacijos	49
Bibliografija	52

Santrauka

Šioje sisteminėje apžvalga vertinamas tarptautinės darbo migracijos ekonominis poveikis priimančioms valstybėms ir reikšmė Lietuvai. Studijoje apžvelgta daugiau kaip 100 mokslinių publikacijų, oficialių institucijų ataskaitų ir kitų 2004–2026 m. šaltinių, daugiausia dėmesio skiriant penkioms poveikio sritims: nedarbui, valstybės biudžetui, inovacijoms, atlyginimams ir BVP vienam gyventojui bei darbo našumui. Pagrindinė studijos išvada – **ekonominis migracijos poveikis nėra vienodas ir bendrai teigiamas arba neigiamas**: lemiamą reikšmę turi migrantų kvalifikacija, amžius, užimtumas, integracija ir ilgalaikė šeimos struktūra.

Kvalifikuota darbo migracija turi aiškiausią teigiamą ekonominį poveikį. Vidutinės ir aukštos kvalifikacijos migrantai dažniau stiprina valstybės finansus, didina inovacijų potencialą, produktyvumą ir ilgalaikį pajamų lygį. Kvalifikuotos migracijos atveju beveik nėra tyrimų, rodančių reikšmingą neigiamą poveikį nedarbui, o absoliuti dauguma fiskalinį poveikį vertinančių studijų nustato teigiamą rezultatą. Tyrimuose sutariama ir dėl teigiamo kvalifikuotos migracijos poveikio BVP vienam gyventojui ilguoju laikotarpiu.

Žemos kvalifikacijos migracijos poveikis gerokai prieštaringesnis. Ji padeda įmonėms užpildyti laisvas darbo vietas, gali palaikyti bendrą BVP ir sudaryti sąlygas vietiniams pereiti į aukštesnės pridėtinės vertės veiklas. Tačiau ilgalaikė nauda BVP vienam gyventojui, atlyginimams ir produktyvumui nėra viena reikšmė. Tyrimai rodo galimą spaudimą žemiausios kvalifikacijos darbuotojų atlyginimams, didesnę fiskalinę naštą bei riziką, kad pigios darbo jėgos prieinamumas mažins verslo paskatas automatizuoti procesus ir investuoti į produktyvumą didinančias technologijas.

Studijoje pabrėžiama, kad bendro BVP augimas savaime nėra pakankamas migracijos ekonominės naudos rodiklis. Didesnis darbuotojų skaičius beveik automatiškai didina bendrą ekonomikos apimtį, tačiau gyventojų gerovę geriau atspindi BVP vienam gyventojui, produktyvumas ir realiųjų atlyginimų dinamika. Tai ypač aktualu vertinant ilgalaikę migraciją, kai laikini darbuotojai tampa nuolatiniais gyventojais ir/arba vyksta šeimų susijungimas.

Lietuvai ši tema tampa ypač aktuali dėl sparčiai išaugusių migracijos srautų. Pirmieji Lietuvos tyrimai rodo mišrų rezultatą: migrantai padeda užpildyti darbo jėgos trūkumą ir didina vartojimą, tačiau taip pat gali didinti viešųjų paslaugų ir būsto paklausą. Vienas Lietuvos empirinis tyrimas nustatė neigiamą

ryšį su darbo užmokesčiu ir BVP, nors atskirai nevertino aukštos ir žemos kvalifikacijos migrantų. Kiti atlikti tyrimai imigracijos įtakos bendram pajamų lygiui nevertino. Lenkijos patirtis taip pat parodo skirtumą tarp bendro augimo ir produktyvumo: ukrainiečių migracija reikšmingai prisidėjo prie BVP augimo, tačiau jos indėlis į BVP vienam darbuotojui buvo neigiamas.

Studijos siūloma politikos kryptis Lietuvai – selektyvi ir ribota migracija. Rekomenduojama prioritetą teikti kvalifikuotiems ir aukštos kvalifikacijos darbuotojams, o žemos kvalifikacijos darbo migracijos srautus valdyti atsargiau, vengiant staigių šuolių ir vertinant ne tik konkretaus darbuotojo atlyginimą bei kvalifikaciją, bet ir ilgalaikius šeimos susijungimo, viešųjų paslaugų bei fiskalinius kaštus. Taipogi, siekiant fiskalinio tvarumo, rekomenduojama taikyti filtrus ir režimus, kurie leistų sumažinti su dirbančiais atvykstančių nedarbingų žmonių srautą (t.y., nedarbingų partnerių, tėvų atvykimą šeimos susijungimo pagrindais). Kartu pabrėžiama stiprios integracijos – kalbos mokymo, kvalifikacijų pripažinimo ir efektyvaus įtraukimo į darbo rinką – svarba. Esminis tikslas turėtų būti ne maksimalus darbo vietų užpildymas ar bendras BVP kilimas, o ilgalaikis produktyvumo, BVP vienam gyventojui ir Lietuvos gyventojų ekonominės gerovės augimas.

1 dalis. Įžanga

Lietuvoje savanoriškos tarptautinės imigracijos reiškiny – naujas ir kol kas menkai nagrinėtas. Iki 2026 m. rugsėjo atlikta labai nedaug tyrimų, nagrinėjusių ekonominę imigracijos įtaką Lietuvai. Viešojoje erdvėje dėmesio imigracijai skiriama vis daugiau. Ilgai joje dominavo socialiniai-kultūriniai imigracijos aspektai (kalba, kultūrų, religijų suderinamumas, požiūris į moteris), apie kuriuos iki 2026 m. be atskirų politikų buvo kalbama ribotai. Ši tendencija kinta – vis daugiau politinių srovių jaučia, jog imigracijos klausimas darosi opus, o ekonominiai migracijos aspektai irgi vis dažniau viešai aptarinėjami. Visgi ekonominės diskusijos neretai menkai informuotos, Lietuvoje remiasi atskirų sektorių verslo reiškiamais lūkesčiais, o ne kitų šalių patirtimi ir, svarbiausia, remiantis ta patirtimi atliktais tyrimais.

Šios apžvalgos tikslas yra padėti šią žinių spragą Lietuvoje užpildyti pateikiant išsamią naujausių tyrimų ir studijų, nagrinėjusių ekonominę imigracijos įtaką išsivysčiusioms, pirmiausia Europos šalims. Papildomai, ši studija siekia išskirti atskirų šalių pavyzdžius, kurie aktualūs Lietuvos respublikai bei pateikti preliminarūs tikėtinus scenarijus bei migracijos politikos rekomendacijas Lietuvai.

Šio darbo rezultatas padės objektyviau vertinti imigracijos naudą ir kaštus nedidelei valstybei, tokiai kaip Lietuva. Taipogi tikimasi, jog ši apžvalga praturtins viešas diskusijas apie imigracijos įtaką Lietuvos ekonomikai bei paskatins valdžios sektorių formuoti tvirtą migracijos politiką, o tyrėjus – analizuoti išryškintas spragas moksliniame diskurse.

1.1. Apžvalgos objektas

Savanoriška tarptautinė darbo migracija reiškia asmenų judėjimą per nacionalines sienas, kurio pagrindinis tikslas – pajamų generavimas įsidarbinant arba kuriant nuosavą verslą (Oso et al. 2022). Šią migracijos formą lemia individualus pasirinkimas ir racionalus galimų naudų įvertinimas – aukštesni atlyginimai, geresnės karjeros perspektyvos ar palankesnės profesinės galimybės priimančioje šalyje (Karpestam ir Andersson 2019). Toks judėjimas priešingas priverstinei migracijai, nors literatūroje ši riba nėra visiškai aiški (Schrover 2018).

Visgi ši sąvoka savaime nereiškia, kad priimančioji šalis teisiškai kviečia ar priima migrantus. Asmenys gali savanoriškai nuspręsti ieškoti darbo užsienyje net ir tuomet, kai šalyje, į kurią norima patekti, galioja restriktinė imigracijos

politika, o tai gali lemti nereguliarią ar neteisėtą (**nelegalią**) migraciją. Tokiais atvejais migrantai dažnai pradeda dirbti **neformalioje** darbo rinkoje, kartais sąmoningai nesiekdami įteisinti savo statuso. Tai ypač dažna, jei tikslas – laikinai kaupti pajamas ir netrukus grįžti į paliktą šalį. Tokią migracijos formą pasirinkę individai daug labiau pažeidžiami nei reguliarūs migrantai (Raijman 2019, McAuliffe ir Ocho 2024).

Šios sisteminės apžvalgos objektas – **savanoriška legali bei nelegali tarptautinė darbo migracija**. Studija pirmiausia orientuojasi į šio reiškinio įtaką Europos valstybėms, remiantis jau atliktais tyrimais.

1.2. Darbo jėgos imigracijos kaštų-naudos analizės svarba

Tarptautinė darbo jėgos migracija ilgą laiką buvo ir iš dalies tebėra kertinė Europos ekonominio augimo modelio dalis. Vis dėlto XXI a. 2-3 deš. daugėja socialinių įtampų, kurias išryškina radikalius antimigracinius sprendimus siūlančių partijų populiarumas. Dalis šių partijų priklauso proeuropietišškai dešinei ir siekia užkirsti kelią ateities socialiniams su migracija susijusiems konfliktams (pvz., Giorgia Meloni „Italijos broliai“). Tačiau didžiulio populiarumo sulaukia ir atvirai prorusiškos partijos Vokietijoje (AFD) ir Prancūzijoje (RN), kurios, nepaisant priešiško geopolitiniams Europos interesams, didele dalimi dėl siūlomų radikalių sprendimų migracijos klausimais, jau konkuruoja dėl populiariausių partijų pozicijų.

Europos kraštutinių dešiniųjų rėmimą lemia tiek kultūriniai, tiek ekonominiai su imigracija susiję nuogastavimai – tyrimai rodo, jog kultūriniai veiksniai yra stipresnis individualaus pritarimo kraštutinei dešinei prediktorius, tačiau ekonominių motyvais besirūpinančių rinkėjų grupė skaičiumi didesnė, todėl ekonominiai argumentai (baimė dėl darbo vietų saugumo, atlyginimų ir bendros šalies ekonominės būklės) taip pat svarbūs politinei mobilizacijai (Halikiopoulou ir Vlandas 2020; Alesina ir Tabellini 2024; Halla et al. 2017). Taipogi, nors humanitarinės priežastys ir sudaro dalį motyvacijos kviestinei darbo jėgai, didžioji dalis imigracijos šalininkų pabrėžia ekonominę imigracijos naudą. Europos visuomenė sensta, o imigrantų amžiaus piramidė smarkiai pakrypusi darbingo amžiaus gyventojų naudai (Eurostat 2025). Taigi, ekonominiai argumentai yra pirminės svarbos tiek imigracijos šalininkų, tiek jos priešininkų stovyklose.

Kitas svarbus aspektas – kvalifikuotos ir nekvalifikuotos darbo jėgos imigracijos atskyrimas, kuris abiejų stovyklų argumentus komplikuoja. Taigi, natūraliai

kyla esminis šiai studijai klausimas – ***ar darbo jėgos imigracija apsimoka ir, jei taip, kokios darbo jėgos imigracija naudinga?***

Lentelė 1. Migracijai priešiškos partijos pagal balsų dalį naujausiuose rinkimuose

Valstybė	Rinkimų metai	Partija	Balsų dalis
Prancūzija	2024	RN	29,3 %*
Austrija	2024	FPÖ	28,8 %
Šveicarija	2023	SVP	27,9 %
Norvegija	2025	FrP	23,9 %
Portugalija	2025	CH	22,8 %
Vokietija	2025	AfD	20,8 %
Suomija	2023	PS	20,1 %
Švedija	2026	SD	17,5 %
Nyderlandai	2025	PVV	16,7 %
Estija	2023	EKRE	16,1 %
Jungtinė Karalystė	2024	Reform UK	14,3 %
Belgija	2024	VB	13,8 %
Ispanija	2023	Vox	12,4 %

Šiandieninė Lietuva jau 5 metus gyvena augančios tarptautinės darbo imigracijos sąlygomis. Ligšiol migracijos ir integracijos politika buvo fragmentuota, o ekonominis valstybės modelis migracijos aspektų į svarbias pozicijas neišskeldavo. Visgi akivaizdu, jog ekonominiai klausimai anksčiau ar vėliau taps kertiniu viešosios diskusijos apie migracijos naudą ir žalą aspektu.

Antrame šio darbo skyriuje aptariamos tendencijos Europoje pabrėžia, jog net sumažinus legalios darbo imigracijos galimybes, migracijos srautai į aukšto pajamų lygio šalis nesustoja, o toliau auga. Taigi, Lietuvai, kurioje šie procesai įsibėgėja, reikalinga stipri imigracijos strategija. Ši sisteminė apžvalga siekia pateikti šios strategijos formuotojams objektyvų vaizdą apie ekonominius imigracijos efektus, kuriuos jie galėtų pasverti greta socialinių imigracijos kėlimų iššūkių.

Likusi šios studijos struktūra atrodo taip: antra dalis apžvelgia modernios Europos ir Lietuvos imigracijos kontekstą bei pagrindines tendencijas, trečia dalis – pateikia pagrindinių imigracijos efektų priimančios valstybės ūkio vystymosi aspektams apžvalgą remiantis naujausiais tyrimais. Ketvirtoje dalyje

aptariami konkretūs į Lietuvą panašių valstybių imigracijos ekonominiai rezultatai, o penktoji dalis skirta apibendrinančioms išvadoms apie imigracijos kaštus ir naudą bei preliminarious rekomendacijoms Lietuvos imigracijos politikai. Paskutinėje dalyje pateikiamos rekomendacijos ateities tyrimams ir keletas baigiamųjų minčių.

Rengiant šią studiją išryškėjo 5 pagrindinės ekonominės imigracijos įtakos priimančiai valstybei kategorijos: įtaka nedarbo lygiui, biudžetui, inovacijoms, atlyginimams ir bendrojo pajamų lygio (BVP vienam gyventojui) arba darbo produktyvumo augimui. Pastarieji du rodikliai yra svarbiausi, nes iš esmės leidžia spręsti, ar migracijos dėka valstybėje gyvenimo kokybė gerėja, ar ne.

Taip pat išsiskiria ir keletas subkategorijų, į kurias reikia atsižvelgti: įtaka vietiniams gyventojams ir įtaka bendrai valstybės populiacijai, trumpalaikiai ir ilgalaikiai efektai bei skirtis tarp kvalifikuotos ir nekvalifikuotos darbo migracijos. Šiai studijai aktualiausi ilgalaikiai efektai, tad taupant vietą, į trumpalaikius efektus bus atsižvelgiama mažiau nei į ilgalaikius. Dėl paprastumo šioje studijoje imigrantų kategorijos grupuojamos į dvi: nekvalifikuota darbo jėga (žemos kvalifikacijos imigrantai ir pabėgėliai) ir kvalifikuota darbo jėga (kvalifikuoti ir aukštos kvalifikacijos darbuotojai).

2 dalis. Europos ir Lietuvos migracijos kontekstas ir statistika

2.1. Šiuolaikinės Europos migracijos istorijos apžvalga

Iki modernių laikų sezoninė darbo migracija buvo plačiai paplitęs reiškinys visoje Europoje – gausūs valstiečių būriai kasmet vykdavo ten, kur buvo didesnė darbo paklausa ir mokami aukštesni atlyginimai, ypač derliaus nuėmimo laikotarpiais (Lucassen ir Lucassen 2019). Tarpukariu iš Lietuvos dideli žemės ūkio darbininkų srautai vykdavo į Latviją, kur pragyvenimo lygis buvo aukštesnis nei Lietuvoje, sezoniniams derliaus darbams. XIX amžiuje prasi-dėjo vadinamoji „masinė migracija“, kai milijonai europiečių išvyko į „Naująjį pasaulį“ ieškoti geresnio gyvenimo, nors tuo pat metu darbo migracija inten-syvėjo ir Europoje (Karpestam ir Andersson 2019, Lucassen ir Lucassen 2019).

Visgi šiai apžvalgai aktualiausi procesai, prasidėję po Antrojo pasaulinio karo, kai Vakarų Europa tapo masinės imigracijos centru. Galima išskirti tris etapus: iki XX a. 8 deš., tarp 1973 m. ir 1990 m. bei dabartinis laikotarpis, prasidėjęs nuo XX a. 10 deš.

Iki XX a. 8 deš. Vakarų Europa išgyveno vadinamąjį ekonominio augimo „aukso amžių“, kuomet tarpukariu sustoję struktūrinės transformacijos procesai įgijo pagreitį. Šalys į vakarus nuo „geležinės uždangos“ turėjo sukaupu-sios žmogiškojo kapitalo atsargas (aukštas raštingumas ir išsilavinimo lygis), tačiau labai didelė dalis to potencialo vis dar dirbo žemės ūkyje. Atlaisvinta prekyba su JAV įgalino pažangiausių masinės gamybos technologijų sklaidą, o auganti paklausa pramoniniams gaminiais, kartu su pokario kapitalo inves-ticijų šuoliu sugriautuose miestuose paspartino standartizuotų pramonės ir paslaugų sektorių augimą (Crafts and Toniolo 2010). Šie sektoriai ėmė „val-gyti“ žemės ūkyje ir kitose kvalifikacijos nereikalaujančiose specialybėse dir-bančiuosius gyventojus, kurie, gaudami vis geresnį išsilavinimą, perėjo į vadi-namąsias „baltosios apykaklės“ specialybes, iš darbininkų tapdami tarnauto-jais, vadybininkais, pardavėjais ir pan. (Van Mol ir de Valk 2016).

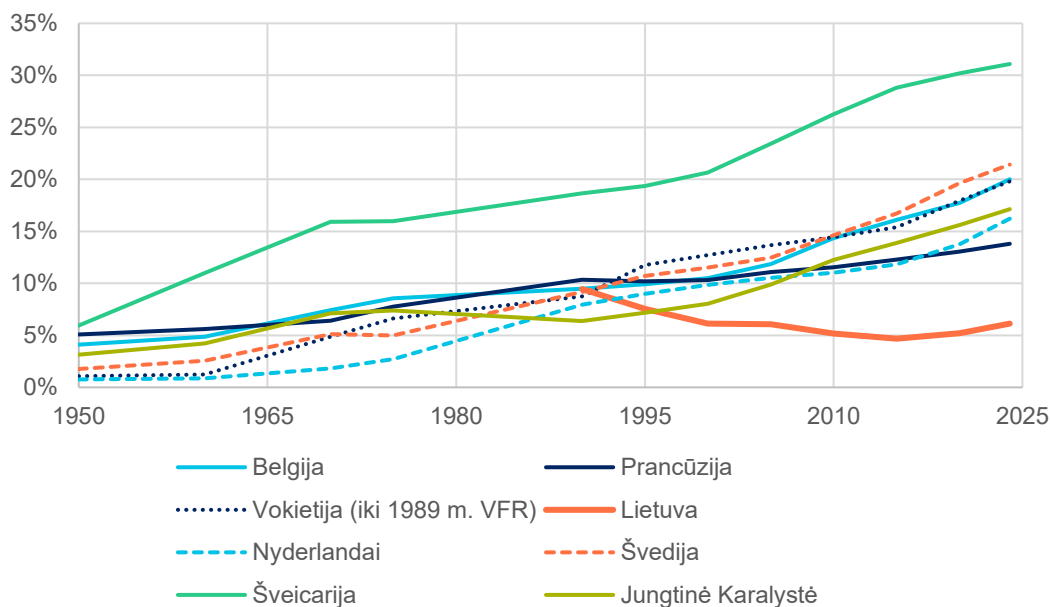
Ūkiui toliau augant bei plečiantis socialinio mobilumo galimybėms Vakarų Eu-ropos šalims darėsi sunku patenkinti darbo jėgos poreikį vietiniais darbuoto-jais, kuriuos pažangesni sektoriai toliau „valgė“. Visuose sektoriuose, išskyrus žemės ūkį, darbo jėgos poreikis toliau augo, tačiau išsilavinusiems darbuoto-jams vis labiau renkantis geriau apmokamas darbo vietas paslaugų sektoriuje, pradėjo didėti nekvalifikuotos ar pusiau kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas. Svarbus faktorius yra ir tai, jog vietiniai gyventojai, kylant bendram pragyve-nimo lygiui, nebesutikdavo dirbti nekvalifikuoto, prasčiau apmokamo ar net

sveikatai žalingo darbo (žemės ūkis, statyba, komunalinės paslaugos ir pan.), ypač kai turimas išsilavinimo lygis leido rinktis patrauklesnį įdarbinimą (Van Mol ir de Valk 2016).

Siekdamos besiveriančias spragas užpildyti, pirmaisiais pokario dešimtmečiais Šiaurės-Vakarų Europos šalys ėmė aktyviai verbuoti laikinus darbininkus iš Pietų Europos, o vėliau iš Turkijos ir Šiaurės Afrikos. Iš pradžių į tai žiūrėta kaip į paprasčiausią paklausos darbo jėgai patenkinimą ir buvo tikimasi, kad šie darbuotojai grįš į savo kilmės šalis (Lucassen ir Lucassen 2019, Van Mol ir de Valk 2016).

Grafikas 1. Imigrantai, % nuo viso gyventojų skaičiaus, 1950-2024

Duomenys: Castles et al (1984), United Nations Department of Economic and Social Affairs (2024)

Visgi, 8 dešimtmetyje Europoje kilus struktūrinei krizei, iš dalies susijusiai su naftos krizėmis, pokario ekonominis augimas sustojo. Natūralu, kad darbo jėgos poreikio augimas sulėtėjo ir laikinų darbuotojų įdarbinimo politika tapo griežtesnė (Doomernik ir Bruquetas-Callejo 2016). Kita vertus, nekvalifikuotos darbo jėgos poreikis neišnyko, daug laikinųjų darbininkų dėl humanitarinių ir ekonominių priežasčių į skurstančias gimtines grįžti nenorėjo, o juos priėmusios Vakarų šalys neįstengė arba nesiryžo prievarta jų siųsti namo. Vakarų Europoje išplitusios socialinės gerovės sistemos ir toliau galiojo užsieniečiams darbuotojams, o tai papildomai skatino juos pasilikti. Taip didelė dalis laikinų darbuotojų virto nuolatiniais imigrantais (Doomernik ir Bruquetas-Callejo 2016).

Vis didesnei daliai migrantų tampant pastoviais gyventojais, prasidėjo nauja dar didesnė imigracijos banga, kai kartu gyventi atvykdavo buvusių laikinų darbuotojų šeimos. Nors šalys pačios tokios atvirų durų politikos nepasirinko, tarptautiniai įsipareigojimai trukdė užkirsti kelią šiems srautams (Doomernik ir Bruquetas-Callejo 2016).

Galiausiai, iš dalies užsidarius legaliems nekvalifikuotos darbo jėgos imigracijos į Europą keliams nuo XX a. 8-9 deš. išaugo nelegali imigracija (Van Mol ir de Valk 2016; Doomernik ir Bruquetas-Callejo 2016). Tai ypač pasireiškė Pietų Europos šalyse, tokiose kaip Ispanija ar Italija, kurios tuo laikotarpiu iš emigracijos šaltinių virto imigracijos šalimis, dažnai pritraukdamos darbo jėgą į išsiplėtojusias šešėlinės ekonomikos sritis (žemės ūkis, statyba, komunalinės paslaugos ir pan.), kuriose dirbti be legalaus įdarbinimo ir susijusių socialinių garantijų vietiniai gyventojai nenorėjo (Van Mol ir de Valk 2016, Doomernik ir Bruquetas-Callejo 2016). Nors Ispanijos, Italijos, Portugalijos ir Graikijos atvejai labiau susiję su nelegalia migracija nei Vakarų Europos pokario srautai, iš esmės motyvacija darbuotojų pritraukimui buvo ta pati – augantis pragyvenimo lygis didino paklausą, skatino įmonių plėtrą ir kūrė darbo vietas, o vietiniai darbuotojai užimdavo vis aukštesnės pridėtinės vertės darbo vietas, sukurdami „skylę“ nekvalifikuoto darbo pozicijose bei nišose, kur dėl prastos darbo reputacijos, pobūdžio ar atlyginimo vietiniai atsisakydavo dirbti (Doomernik ir Bruquetas-Callejo 2016).

Nuo 1990-ųjų, žlugus socialistiniam blokui, migracijos srautai Europoje įgavo papildomą atspalvį – vėl išaugo tarpvalstybinis darbo jėgos mobilumas Europos viduje, bet kartu didėjo migracija iš kitų pasaulio regionų (Šerban et al. 2020, Van Mol ir de Valk 2016, Komlosy 2018). Dabartinė oficialioji migracijos politika išsivysčiusiose Europos šalyse dažnai orientuojasi į aukštos kvalifikacijos darbuotojų pritraukimą (pvz., per tokias iniciatyvas kaip ES mėlynoji kortelė) globalios konkurencijos dėl talentų kontekste (Van Mol ir de Valk 2016, Doomernik ir Bruquetas-Callejo 2016, Finotelli ir Kolb 2017).

Visgi, nepaisant šios oficialios laikysenos, struktūrinė paklausa lanksčiai, pigiai ir dažnais atvejais pažeidžiamai (sutinkančiai dirbti be socialinių garantijų) darbo jėgai išsivysčiusiose ekonomikose išlieka (Raijman 2019). Didžiausia šios paklausos dalis telkiasi šešėliniuose žemos pridėtinės vertės sektoriuose, kurie ir toliau dažnai apima žemės ūkį, statybos darbus bei namų ūkio ir valymo paslaugų sritis. Vietiniai darbuotojai tokių darbo vietų toliau atsisako dėl prastų darbo sąlygų ir menko atlygio (Karpestam ir Andersson 2019, Raijman 2019, Doomernik ir Bruquetas-Callejo 2016).

Taigi, nors nuo XX a. 10 deš. teisėti keliai nekvalifikuotai darbo jėgai ir toliau siaurėjo, tačiau paklausa jai išliko ir nelegali migracija tapo vis ryškesniu ir visuomenėje plačiai aptarinėjamu reiškiniu, ypač Pietų Europoje (Van Mol ir

de Valk 2016, Doomernik ir Bruquetas-Callejo 2016, McAuliffe ir Oucho 2024). Daugeliui, ypač atvykėliams iš besivystančių šalių, tokia migracija tapo vienintele galimybe siekti darbo užsienyje dėl restriktinės vizų politikos (McAuliffe ir Oucho 2024).

Galiausiai, demografiniai pokyčiai – visuomenės senėjimas ir gimstamumo mažėjimas – tapo reikšmingu šios paklausos veiksniu, ypač nuo 2000-ųjų, kai Vakarų Europos šalims teko pradėti spręsti darbo jėgos trūkumo ir pensijų sistemų išlaikymo klausimus (Schrover 2018, Hercog 2019, McAuliffe ir Oucho 2024). Nors nuo 1990-ųjų politikos prioritetas vis labiau kryo į aukštos kvalifikacijos migrantų pritraukimą (pvz., per ES mėlynosios kortelės schemą), struktūrinė nekvalifikuotos darbo jėgos paklausa ir šiandien stipri (Şerban et al. 2020, Van Mol ir de Valk 2016, Oso et al. 2022).

Grafikai 1 ir 2 rodo nuolat didėjančią užsieniečių ir ne ES gimusių dalį Europos gyventojų skaičiuje. Nemažą imigrantų dalį nuo XX a. 8 deš. sudaro nelegalūs migrantai. Skaičiuojama, kad Europoje (ES + JK + EFTA) 2024 m. gyveno 13,2 milijono legalaus statuso neturinčių gyventojų (pabėgėlių ir nelegalių imigrantų), kas sudaro ~28 proc. visų imigrantų arba ~2,5 % visų gyventojų (Eurostat 2025, United Nations High Commissioner for Refugees 2024). Apie 6.2 milijono iš jų yra ukrainiečiai karo pabėgėliai.

2.2. Europos imigracijos tvarumas

Pasibaigus legalios laikinų darbuotojų erai ir prasidėjus šeimos narių bei nelegaliai imigracijai, Europoje išryškėjo užsieniečių integracijos problemos. Nepasitenkinimą visuomenėje kelia ne tik nelegalios migracijos faktas, bet ir auganti imigrantų dalis gyventojų skaičiuje, kuri riboja galimybes ar gebėjimą atvykėlius integruoti (Şerban et al. 2020), o krizės akivaizdoje šie gyventojai matomi kaip pažeidžiami ir nebereikalingi (Slater 1979; Schierup 1985). XX a. 8 deš. ekonominio sulėtėjimo metu darbuotojai, atvykę į šalį ekonominio pakilimo metu, dažnai tapdavo neproporcingai darbo susirasti negalinčia grupe – Vokietijoje imigrantų nedarbo lygis pakilo nuo 0,8 proc. 1973 m. iki 5,3 proc. 1978 m., o vietinių gyventojų atitinkamai – nuo 1,2 iki 4,0 proc., – ir dėl to tapdavo arba būdavo laikomi našta gerovės sistemai (Slater 1979; Schierup 1985). Kai kurios šalys, pavyzdžiui, Prancūzija, tokiems bedarbiams migrantams ėmė siūlyti finansines paskatas grįžti į gimtąją šalį (Slater 1979). Ši dinamika, kartu su augančia etnine įtampa – pavyzdžiui, 1973 m. Marselyje kilusiais prancūzų ir alžyriečių susirėmimais – prisidėjo prie visuomenės nepasitenkinimo imigracija augimo (Slater 1979).

Nors šios studijos tikslas orientuotas į ekonominės reikšmės įvertinimą, negalima pamiršti ir socialinių, dažniausiai su integracija susijusių imigracijos

aspektų. Įdomu tai, jog, anot dirbtinio intelekto atliktos naujienų portalų analizės, daugiausiai su imigrantų integracija susijusių iššūkių, nesėkmių ir protestų Šiaurės-Vakarų Europos valstybės patyrė per maždaug dešimtmetį nuo 2008 m. Pagal Lentelę 2, tuo laikotarpiu visose šiose šalyse, išskyrus Italiją, užsienyje gimę gyventojai sudarė bent 10 proc. gyventojų, o atvykėliai iš ne Europos sąjungos valstybių – bent 8 proc.

Lentelė 2. Imigrantų skaičius ir plataus masto su imigracija ir integracija siejamos problemos

	Plataus masto su imigracija ir integracija siejamos problemos	Bendras užsienyje gimusių skaičius atitinkamais metais	Ne ES gimusių dalis gyventojų skaičiuje atitinkamais metais
Belgija	2015 m.	16%	8%
Danija	2018 m.	12%	8%
Vokietija	2015 m.	15%	8%
Graikija	2015 m.	11%	8%
Prancūzija	iki 2009 m.	11%	8%
Italija	2014 m.	9%	6%
Nyderlandai	iki 2009 m.	11%	8%
Austrija	2015 m.	18%	9%
Švedija	2013 m.	17%	10%
Jungtinė Karalystė	iki 2009 m.	10%	8%
Vidutiniškai		13%	8%

Šaltiniai: United Nations Department of Economic and Social Affairs (2024), Eurostat (2025), ChatGPT naujienų portalų analizė pagal užklausą „When did major integration related issues begin to manifest in Europe according to the amount of news releases about them?“.

Lentelė siūlo preliminarą prielaidą, jog 10 proc. užsienyje gimusių arba 8 proc. ne ES gimusių yra riba, kurią peržengus didėja integracijos nesuvaldymo tikimybė. Kita vertus, yra ir žymių išimčių. Airijoje, Portugalijoje, Norvegijoje ir Šveicarijoje užsieniečių skaičius panašus ar net didesnis, tačiau šiose šalyse rimtesnių problemų dar nekilo.

Taigi, per aštuonis dešimtmečius po Antrojo pasaulinio karo Šiaurės ir Vakarų Europa sukaupė didžiulę darbo jėgos imigracijos patirtį. Labai panašūs

procesai ilgainiui apėmė ir Pietų Europos šalis. Nė viena aukšto pajamų lygio Europos valstybė nepasirinko griežto migracijos užkardymo. Tai nepalieka abejonių, jog darbo jėgos imigracija taps vienu svarbiausių socioekonominių reiškinių ir turtėjančiame Centrinės ir Rytų Europos regione. Vakaruose ir Pietų Europos šalyse atliktų tyrimų įžvalgos ypač vertingos šioms šalims, kuriose dėl augančio pajamų lygio imigracijos procesai prasideda dabar. Lietuva yra viena tokių valstybių, kuriai būtent šiandien iškyla poreikis formuoti aktyvią migracijos politiką. Remiantis gerosiomis ir blogosiomis kitų šalių patirtimis Lietuvai būtų lengviau pasiekti ilgalaikį teigiamą migracijos naudos ir kaštų santykį.

2.3. Lietuvos migracijos kontekstas ir statistika

Lietuvoje reikšmingi nuolatinės darbo jėgos imigracijos srautai prasidėjo sovietinės okupacijos laikais. Nors tai buvo tik iš dalies savanoriška migracija, srautai nuo 1945 m. buvo spartūs – kasmet į okupuotą Lietuvą gyventi atvykdavo apie 6 tūkst. daugiau gyventojų nei išvykdavo (Misiunas ir Taagepera 1993, LSM 1991, Tutlys 2024). Nors tikslų skaičių nėra, S. Tutlys daro prielaidą, jog per 1945-1950 m. Lietuvoje apsigyveno ~130 tūkst. gyventojų kitų sovietinių respublikų. Darant prielaidą, jog atvykėliai ir išvykstantys naujose gyvenamosiose vietose pasilikdavo visam laikui, grubiai per 1945-1989 m. laikotarpį Lietuvoje galėjo susidaryti bendras ~360 tūkst. kitose sovietinėse respublikose gimusių gyventojų skaičius. Jungtinės Tautos pateikia skaičiavimus, jog 1990 m. užsieniečių skaičius Lietuvoje buvo 9,45 proc. arba 352 tūkst. gyventojų (United Nations Department of Economic and Social Affairs 2024). Tai iš esmės sutampantys skaičiai: realu, jog bendras imigrantų skaičius Lietuvoje 1990 m. buvo 350-360 tūkst. arba beveik 10 proc. gyventojų skaičiaus ir prilygo daugeliui Vakarų Europos šalių (žr. Grafiką 1).

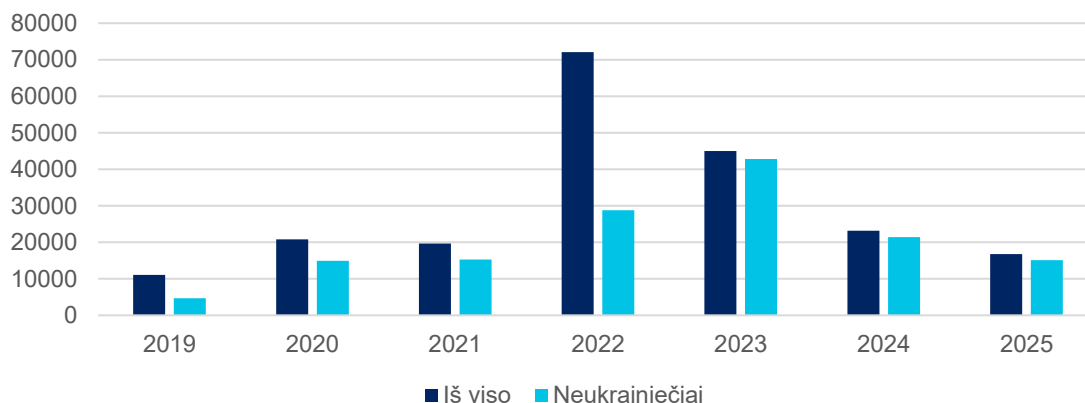
Atgavus nepriklausomybę, 1991-2018 m. Lietuvoje vyko atvirkštinis procesas. Tuo laikotarpiu Lietuvos piliečiai masiškai emigravo į turtingesnes Europos šalis, daugiausiai kaip nekvalifikuota darbo jėga. Iki 2016 m. ir užsieniečių skaičius Lietuvoje nuosekliai mažėjo. Lūžis ir bendroje migracijos statistikoje, ir užsieniečių imigracijoje įvyko 2017-2019 m. Nuo 2017 m. užsieniečių migracijos balansas išlieka teigiamas, o nuo 2019 m. – ir grįžtančių Lietuvos piliečių nuosekliai daugiau nei išvykstančių (Eurostat 2025; Lietuvos bankas 2024). Nors grįžtančius lietuvius dažniau motyvuoja socialiniai ir psichologiniai ryšiai, užsieniečius vis labiau traukia suvokiamos geresnės ekonominės galimybės, siekis užtikrinti finansinę gerovę dirbant Lietuvoje (Grubliauskytė 2024). Šį mechanizmą – kad ekonomikos augimas skatina imigraciją – JAV 1947–2018 m. duomenimis patvirtino ir Kisswani ir Khan (2022).

2020 m. Lietuvoje prasidėjo nauja legalios darbo imigracijos banga (žr. Grafiką 3), kurią paskatino tiek darbo jėgos paklausa, tiek augančių pajamų patrauklumas užsieniečiams, tiek aktyvi valstybės politika. Šis procesas iš esmės analogiškas reiškiniams, kuriuos Šiaurės-Vakarų Europa patyrė pirmaisiais pokario dešimtmečiais, o Pietų Europos šalys – 20-30 metų vėliau.

Grafikas 3. Migracijos balansas

(atvykę - išvykę)

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra (2026)

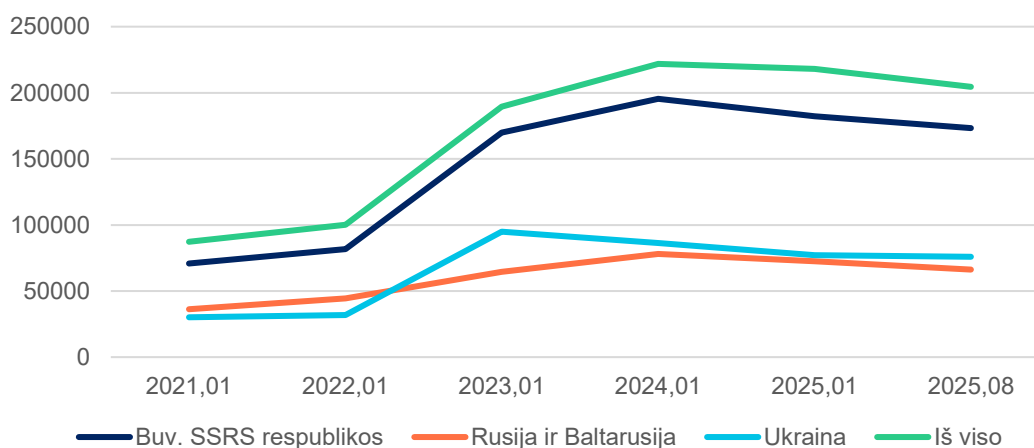
Reiškinio nuoseklumą patvirtina ir tai, jog nors 2022 metais Lietuva priėmė dešimtis tūkstančių karo pabėgėlių iš Ukrainos, 2022-2023 m. smarkiai išaugo ir neukrainiečių imigracija, rodanti stiprų imigracijos politikos pokytį (žr. Grafiką 3).

2024 metais imigracijos srautas į Lietuvą normalizavosi ir grįžo į metinį 2020-2021 m. lygį. Anot Eurostat, Lietuvoje iš viso ne ES valstybėse gimusių gyventojų skaičius (įskaitant ukrainiečius) 2024 m. sudarė 8,6 proc. Didžioji šių gyventojų dalis – jau nebe sovietmečio laikų imigrantai, o naujieji 2017-2024 m. į šalį atvykę darbo migrantai ir karo pabėgėliai. Pasak Lietuvos Respublikos VRM, jie 2025 m. sausio 1 d. sudarė 7,5 proc. visų šalies gyventojų (be ukrainiečių 4,9 proc.). Taigi, Lietuva priartėjo prie hipotetinės saugios ribos, ties kuria potencialiai didėja tikimybė patirti su integracija susijusius sunkumus.

Ekonominės integracijos požiūriu naujausi duomenys kol kas rodo gana sėkmingą naujųjų migrantų įsiliejimą į Lietuvos darbo rinką. IMF vertinimu, ne ES piliečių užimtumo lygis Lietuvoje yra išskirtinai aukštas, jų perteklinės kvalifikacijos lygis nėra ypač didelis, o bendras įgūdžių neatitikimas darbo rinkoje nuo 2020 m., išaugus grynajai migracijai, reikšmingai sumažėjo (Boer 2025). Tai rodo, kad spartus užsienyje gimusių gyventojų dalies augimas savaime nereikia prastos jų ekonominės integracijos, nors šie darbo rinkos rodikliai neapima platesnių fiskalinių, socialinių ar saugumo aspektų.

Visgi Lietuvai imigracija kelia padidintą potencialią riziką, susijusią su nacionalinio saugumo grėsmėmis, kurios gali kilti dėl užsienio žvalgybos agentų infiltravimosi į imigrantų srautus, bei su nuolatine hibridinių atakų problema (Narbutaitienė 2024). Kaip rodo Grafikas 4, absoliuti dauguma imigrantų Lietuvoje yra iš posovietinės erdvės, iš jų maždaug 32 proc. – atvirai priešiški Rusijos ir Baltarusijos valstybių piliečiai. Nedidelė mažuma jų turi prieglobsčio statusą, o dauguma yra darbo migrantai. Didelė dalis reguliariai keliauja į Baltarusiją ir taip galimai tampa priešiškių jėgų infiltracijos įrankiais. Taip pat egzistuoja socialinių ir kultūrinių konfliktų, augančios visuomenės įtampos ir papildomo spaudimo viešosioms paslaugoms, tokioms kaip sveikatos apsauga ir švietimas, rizika (Narbutaitienė 2024).

Grafikas 4. Imigrantai Lietuvoje
Šaltinis: Migracijos departamentas prie LR VRM

3 dalis. Imigracijos įtaka ekonomikai

Nuo pokario imigracijos išaugimo laikų atlikta gausybė tyrimų, kurie siekė išsiaiškinti imigracijos ekonominę įtaką priimančiai valstybei. Dažniausiai nagrinėjami rodikliai buvo įtaka nedarbo lygiui, vietinių gyventojų atlyginimams, bendram šalies ekonominiam ir pajamų augimui. Nors tyrimai rodo **bendrai teigiamą ekonominę įtaką** migrantus priimančioms valstybėms, dauguma studijų vis dėlto turi **svarbius kvalifikacinius aspektus** (pvz., teigiama įtaka daug dažniau pastebima dėl kvalifikuotos arba aukštos kvalifikacijos darbo jėgos imigracijos).

Didelė dalis tyrimų išvadose taipogi akcentuoja, jog svarbi kvalifikacija yra apgalvota ekonominė migracijos politika. Ją subalansavus neigiamų imigracijos padarinių iš esmės nebelieka. Vis dėlto ši kvalifikacija labai problematiška, nes, kaip rodo Lentelėje 1. pateikti skaičiai, daugelyje Europos šalių imigracinė-integracinė politika buvo nesėkminga ir tai potencialiai susiję su ekstremizmo augimu, nepriklausomai nuo to, ar ekonomiškai imigrantai prisidėjo prie ūkio augimo, ar ne.

Šios studijos tikslas yra kiek įmanoma atsiriboti nuo kultūrinių ir kitų neekonominių imigracijos aspektų bei potencialių įtampų valstybėje, o koncentruotis tik į empirine patirtimi ir tyrimais grįstus ekonominius imigracijos efektus. Žinoma, šie klausimai yra susiję (pvz., dėl kultūrinių aspektų gali būti sudėtingiau išnaudoti imigrantų potencialą ekonomikai), tačiau jų integravimas paliekamas ateities studijoms. Paprastumo dėlei galima daryti prielaidą, jog visiškai išvengti kultūrinių įtampų neįmanoma ir tam tikras nepasitenkinimo lygis tarp vietinių gyventojų (pagristas ar nepagristas) visuomet bus. Šiame kontekste šiek tiek paprasčiau daryti išvadas dėl to, ar imigracija apsimoka. Jeigu neigiamų kultūrinių aspektų (skirtingas pagarbos žmogaus teisėms lygis, etiketo skirtumai ir pan.) daugmaž panašiai kaip teigiamų (plečiamas kultūrinis vietinių akiratis, didėjantis įvairios kultūrinės, lingvistinės, kulinarinės pasiūlos lygis ir pan.), tuomet šis klausimas tampa pakankamai vienpusis. Jei (bendroji ar tam tikrų darbuotojų grupių) imigracija šalies ūkiui naudinga, tuomet imigracija apsimoka. Jei ne, tuomet imigracijos politika turėtų būti restriktinė.

3.1. Ankstyvieji tyrimai

Įdomu tai, jog į šią sisteminę analizę panašių apžvalgų rasti sunku. Keletas tokių tai Kerr ir Kerr 2011 m. bei Dustmann et al. 2016 m. atliktos apžvalgos, kurios leidžia susidaryti objektyvų vaizdą apie ankstyvuosius šios srities tyrimus.

Ankstyvųjų tyrimų analizės visų pirma pabrėžia, jog nedarbo lygis tarp atvykėlių į išsivysčiusias šalis beveik visuomet būdavo aukštesnis nei tarp vietinių gyventojų. Vis dėlto vietinių gyventojų nedarbo lygiui neigiamos įtakos atvykėliai iš esmės neturėjo (Kerr ir Kerr 2011).

Kerr ir Kerr apžvelgti šaltiniai taip pat rodo, kad imigrantai paprastai uždirba mažiau nei vietiniai gyventojai, tačiau šis skirtumas laikui bėgant dažniausiai mažėja dėl tokių veiksnių kaip pagerėję kalbos įgūdžiai ar papildomas išsilavinimas. Kuo vėliau darbuotojai atvyko, tuo mažesnė tikimybė, kad jų darbo užmokestis visiškai priartės prie vietinių lygio. Vis dėlto net ir ši asimiliacija dažnai būna tik dalinė – nuolatiniai atlyginimų skirtumai neretai išlieka net po ilgo laiko (Kerr ir Kerr 2011). Prie mažesnių atlyginimų prisideda ir tai, jog imigrantų darbo pobūdis dažnai neatitinka jų įgūdžių ir išsilavinimo (Dustmann et al. 2016). Tai gali būti nulemta tiek paklausos faktorių (pvz., poreikis papildomai darbo jėgai yra tik nekvalifikuotose specialybėse), tiek formalių (pvz., kalbos mokėjimo reikalavimai) ar neformalių (pvz., diplomo reputacija, įmonės kolektyvo identitetas) barjerų.

Autorių apžvelgta empirinė literatūra pateikia prieštaringas išvadas dėl bendro imigracijos poveikio vietinių atlyginimams. Išvadų nesuderinamumą dažnai lemia metodologiniai tyrimų skirtumai. Didžioji dalis apžvelgtų ankstyvųjų tyrimų pastebi, kad statistiškai reikšmingo efekto vietinių atlyginimams imigrantai neturi. Šie tyrimai įžvelgia, jog dažniausiai europiečius darbuotojus pakeisti užsieniečiais sudėtinga, dėl to jie dėl darbo vietų nekonkuruoja. Visgi, dalis šių tyrimų turi metodologinių spragų – regioniniuose tyrimuose neatsižvelgiama į geografinį vietinių mobilumą (galimybes persikelti dirbti į kitas šalies vietas), todėl tikrasis poveikis gali būti nuvertintas. Kita vertus, dalis tyrimų, atsižvelgusių į šį mobilumą nacionaliniu lygmeniu, įžvelgia smarkiai neigiamą įtaką – pvz., 10-ies procentų migrantų darbo jėgos augimas gali sumažinti vietinių atlyginimus 4-iais procentais. Tačiau ir šis rezultatas diskutuotinas, nes net teoriškai konkuruoti galintys imigrantai dažnai vietinių nepakeičia dėl aukščiau minėtų barjerų. Taigi, ankstyvasis konsensusas išlieka ties neutraliu vertinimu – aiškių imigracijos teigiamos ar neigiamos įtakos vietinių atlyginimams įrodymų trūksta (Kerr ir Kerr 2011).

Fiskalinės naštos (išmokos versus įmokos į biudžetą) aspektas ankstyvojoje literatūroje mažiau nagrinėtas (Kerr ir Kerr 2011). Atlikti tyrimai šiuo aspektu taipogi nerado stipresnio bendro daugeliui išsivysčiusių šalių teigiamo ar neigiamo fiskalinio efekto. Jis smarkiai priklauso nuo priimančios valstybės socialinės politikos ir atvykstančių migrantų amžiaus, išsilavinimo ir pan. (Kerr ir Kerr 2011). Danijoje, skirtingai nei daugelyje kitų Europos šalių, pastebimas stipresnis neigiamas efektas dėl institucinės sąrangos: 1999 metais imigrantams skirtas beveik penktadalis visų socialinės rūpybos lėšų, nors jų dalis

visame gyventojų skaičiuje buvo vos 3% (Kerr ir Kerr 2011). Bendrai imigrantai net 20 metų nuo atvykimo vis dar statistiškai gauna daugiau socialinių išmokų nei vietiniai tiek Skandinavijos šalyse, tiek JAV ir Kanadoje, tačiau efektas čia nėra labai stiprus (Kerr ir Kerr 2011). Galiausiai, studijose išskiriama, jog išsilavinę imigrantai dažniausiai naudingi, o neišsilavinę arba vyresnio (darbingo ar nedarbingo) amžiaus – kuria didžiulę fiskalinę naštą (Kerr ir Kerr 2011). Tačiau, kaip pastebėta antroje studijos dalyje, dažniausiai darbingo amžiaus imigrantai ilgainiui papildomi šeimomis, tarp kurių yra nedarbingo amžiaus migrantų. Tuomet fiskalinis argumentas komplikuojasi.

Bendro ekonominio augimo (BVP) požiūriu, dėl imigracijos procesų auganti darbo jėgos pasiūla, kuri užpildo trūkstamas nekvalifikuoto ir kvalifikuoto darbo vietas, vienareikšmiškai kelia bendrą pridėtinės vertės, sukuriamos valstybėje, lygį. Be to, aukštos kvalifikacijos imigracija siejama ir su inovacijų plėtra (Kerr ir Kerr 2011). Vis dėlto, įtaka **BVP vienam gyventojui** arba pajamų lygiui šalyje menkai analizuota, nors tai yra gerokai svarbesnis aspektas nei bendras ekonominis augimas. Jeigu bendra pridėtinė vertė šalyje auga, tačiau pajamų lygis ne, tai reiškia, jog šalies gyventojai vis mažiau gali sau leisti vartoti prekių ir paslaugų. Tai iš esmės reikštų, jog ekonomiškai migracija valstybei nėra naudinga, nes bendras imigracijos kuriamas pridėtinės vertės padidėjimas yra mažesnis nei gyventojų skaičiaus prieaugis. Kita vertus, jeigu BVP auga greičiau nei didėja imigracijos padidintas gyventojų skaičius, tuomet darbo jėgos iš užsienio atvykimas ekonomiškai naudingas.

Apibendrinus ankstyvuosius tyrimus, imigracijos ekonominis poveikis atrodo nedidelis. Nors kai kurie modeliai parodė neigiamą poveikį darbo rinkai, kuris pasireiškia tuomet, kai atvykėliai pakeičia vietinius, kiti tyrimai rodo teigiamą poveikį, todėl išvados yra prieštaringos ir priklauso nuo naudotos metodikos. Ar poveikis silpnai teigiamas, ar silpnai neigiamas priklauso ir nuo regione ar šalyje vyraujančių skirtingų darbo rinkos institucijų, socialinės politikos ir atvykstančių imigrantų pobūdžio. Aukštą išsilavinimą turintys imigrantai dažnai teikia grynąją fiskalinę naudą, o neišsilavinę arba vyresnio amžiaus imigrantai paprastai sukelia grynąsias ekonomines išlaidas.

3.2. Nuo 2004 m. atlikti tyrimai

Apžvelgti ankstyvieji tyrimai turi ne vieną trūkumą. Pirmiausia, jie neįtraukia naujausių migracijos tendencijų išsivysčiusiose šalyse. Per du pastaruosius dešimtmečius jos išliko plačiąja prasme panašios į ilgą laiką besitęsiančias, tačiau tai reiškia, jog bendras nevietinių gyventojų kiekis Europoje didėja. Tai leido ir atlikti ilgalaikius tyrimus, ir geriau išgryninti imigracijos įtaką bendriems visą ekonomiką apimantiems rodikliams, kaip BVP vienam gyventojui.

Šioje studijoje iš viso apžvelgiami daugiau nei 100 per pastaruosius du dešimtmečius (2004-2025 m.) išleistų dokumentų, nagrinėjančių imigracijos įtaką įvairiems ekonominiams aspektams. Tarp jų didžiąją dalį sudaro moksliniai straipsniai ir knygų skyriai bei oficialūs valstybinių ir viršvalstybinių organizacijų pranešimai. Nedidelę dalį sudaro apžvalgos ir publicistinio pobūdžio dokumentai.

Šis poskyris padalintas į penkias dalis pagal pagrindines ekonominės imigracijos įtakos kryptis: įtaka nedarbo lygiui, grynoji našta biudžetui, įtaka inovacijoms, atlyginimams ir BVP vienam gyventojui augimui.

3.2.1. Imigracijos įtaka nedarbo lygiui

Darbo rinkos efektas – vienas politiškai svarbiausių ekonominių imigracijos aspektų, nes jį tiesiogiai jaučia nemaža dalis gyventojų (rinkėjų). Apžvelgti naujausi tyrimai rodo, jog dažniausiai ekonominiai skaičiavimai ir modeliai pastebi neutralų arba teigiamą poveikį darbo rinkai, nors atskirais atvejais matoma ir labiau teigiama ar labiau neigiama įtaka.

3.2.1.1. *Kaip imigracija gerina darbo rinkos efektyvumą?*

Išnagrinėjus naujausius tyrimus išryškėja, jog didelė dalis jų atmeta darbo vietų išstūmimo hipotezę – pigesnė darbo jėga dažniausiai reikšmingai nepakeičia vietinių darbuotojų arba bent jau neištumia jų iš darbo rinkos. Imigracija iš dalies gali netgi prisidėti prie vietinių įdarbinimo, nes imigrantai vartoja vietines prekes ir paslaugas, taip didindami darbo jėgos paklausą tarp šias prekes ir paslaugas teikiančių verslų. Taipogi, pastebima, jog migrantai užima darbo vietas, kurios kitu atveju apskritai neužpildomos – ypač tokiose srityse kaip žemės ūkis, statyba ar komunalinės paslaugos (Wadsworth et al. 2016; Lemos ir Portes 2014; Boubtane et al. 2013; Edo 2019; IMF 2020; Engler et al. 2023; Strzelecki et al. 2022; Munz et al. 2006; Portes 2018; Esposito et al. 2020; McAuliffe ir Oucho 2024).

Imigracija taipogi gali padidinti darbo rinkos efektyvumą, sumažindama darbo jėgos paieškos kaštus ir leisdamą įmonėms greičiau užpildyti laisvas darbo vietas. Tai ypač svarbu, kai imigrantai atvyksta su specifiniais įgūdžiais arba yra pasirengę dirbti vietiniams mažiau patrauklius darbus (Mackie ir Blau 2017a; Portes 2018; Esposito et al. 2020; William 2024; Jaumotte et al. 2016; McAuliffe ir Oucho 2024).

Taip pat pastebėta, jog imigracija gali paskatinti vietinių darbuotojų profesinį augimą ir gilesnę specializaciją. Kadangi imigrantai dažniau užima fizinio pobūdžio, žemos kvalifikacijos darbo vietas, vietiniai persiorientuoja į sudėtingesnes, aukštesnės pridėtinės vertės, daugiau bendravimo ar priežiūros reikalaujančias pareigas. Tai gali padidinti jų atlyginimus ir paskatinti įsiliejimą į

darbo rinką (Foged ir Peri 2016; Jaumotte et al. 2016; Edo 2019; UNHCR 2025; IMF 2020).

Kai kurie tyrimai nustatė, kad net ir nelegali imigracija, sumažindama vidutinius darbo kaštus, gali turėti stiprų darbo vietų kūrimo efektą (greičiau kuriasi pelningos ir augančios įmonės, kurių antraip apskritai nebūtų atsiradę), kuris galiausiai įdarbinant ir vietinę darbo jėgą, sumažina vietinių gyventojų nedarbą (Albert 2021).

3.2.1.2. Ar imigracija gali mažinti darbo rinkos efektyvumą?

Vis dėlto dalis tyrimų pabrėžia trumpalaikius neigiamus padarinius vietinių gyventojų nedarbui. Tai gali pasireikšti tuomet, kai „atidarius sienas“ ir staiga padidėjus darbo jėgos pasiūlai, vietiniai darbuotojai atleidžiami ir į jų vietas priimami užsieniečiai (Poledna et al. 2024; Edo 2019; Edo ir Rapoport 2019; Munz et al. 2006). Verta pažymėti, kad Poledna et al. (2024) agentais grįsto modeliavimo rezultatai šį poveikį vietiniams vertina kaip palyginti nedidelį – didžiausią nedarbo padidėjimą patiria pačios migrantų (ypač pabėgėlių) kohortos, o vietinių nedarbas per penkerius metus išauga vos apie 0,45 proc. Šie padariniai ypač ryškūs nelanksčiose darbo rinkose, kuriose atlyginimai sunkiai prisitaiko prie pasiūlos pokyčių. Tokiu atveju imigracijos sukelta konkurencija dėl darbo vietų dažniau pasireiškia ne per atlyginimų kritimą, o per patį užimtumą – vietiniai darbuotojai gali būti išstumiami iš darbo rinkos, o ne priversti sutikti su žemesniais atlyginimais (Edo 2019; Edo 2015; Tumen 2016). Kai kuriuose tyrimuose pastebėtas ir tiesioginis atlyginimų mažėjimo poveikis nelanksčiose rinkose (Munz et al. 2006; Edo 2020).

Pati migrantų grupė taip pat pasirodo esanti jautresnė ekonomikos ciklo svyravimams nei vietiniai darbuotojai. Vokietijos ir Jungtinės Karalystės atveju nustatyta, jog migrantų nedarbo reakcija į ekonominius sukrėtimus reikšmingai didesnė nei vietinių darbuotojų, net kontroliuojant išsilavinimą, amžių ir gyvenamąją vietą (Dustmann et al. 2009). Panašus modelis pastebėtas ir 2008 m. Didžiosios recesijos metu keliose šalyse: Ispanijoje po 2008 m. atvykusiems migrantams buvo itin sunku susirasti darbą, kai vietinis nedarbo lygis smarkiai išaugo (Rodriguez-Planas ir Nollenberger 2016); Nyderlanduose ne Vakarų migrantų nedarbas išaugo labiau nei vietinių absoliučiais skaičiais (Cervený ir van Ours 2013); o JAV imigrantai patyrė reikšmingai didesnę priverstinio darbo netekimo ir nepakankamo užimtumo riziką nei vietiniai gimę darbuotojai, o šis skirtumas buvo dar ryškesnis neturintiems legalaus statuso imigrantams (Tamborini ir Villareal 2021). Italijos atveju migrantų vyrų darbo praradimo tikimybė 2009 m. taip pat išaugo labiau nei vietinių, tačiau šis skirtumas daugiausia paaiškinamas stebimomis charakteristikomis, o ne pačiu imigranto statusu (Paggiaro 2013). Tam tikra išimtis – JAV meksikiečių

imigrantų vyrai išliko labiau linkę nepertraukiamai dirbti nei kitos grupės, tačiau dažniau dirbo mažiau valandų nei norėjo (Sisk ir Donato 2016).

Kita vertus žemos kvalifikacijos vietinių darbuotojų ir ankstesnių imigrantų tiesioginis išstūmimas gali tapti ir ilgalaikiu reiškiniu, ypač tokiose srityse kaip žemės ūkis arba žemos kvalifikacijos aptarnavimo srities paslaugos (pvz., maitinimas). Tokia konkurencija gali vietiniams lemti prastesnes įdarbinimo galimybes, mažesnius atlyginimus arba didesnę priklausomybę nuo socialinės paramos. Tai ypač aktualu pažeidžiamoms grupėms – jaunimui, vyresnio amžiaus ar mažiau išsilavinusiems asmenims net ir praėjus pirminiam darbo jėgos pasiūlos padidėjimo šuoliui (Holler ir Schuster 2020, cituojama Poledna et al. 2024; Giovanis 2022; Mackie ir Blau 2017b; Lemos ir Portes 2014; Kane ir Rutledge 2018; Edo 2019; Munz et al. 2006; Albert 2021; Edo ir Rapoport 2019; Bonin 2005; Steinhardt 2011; D'Amuri et al. 2010).

Lentelė 3. Ilgalaikė imigracijos įtaka nedarbo lygiui (įtaką rodančių tyrimų skaičius)

Paveikti gyventojai	Nekvalifikuotos imigracijos augimas		Kvalifikuotos imigracijos augimas	
	Vietiniai	Bendrai	Vietiniai	Bendrai
Nedarbas mažėja	5	7	20	20
Nedarbas auga	6	10	0	0
Įtaka nereikšminga arba neaiški	30	32	17	19

Iš tyrimų rezultatus apibendrinančios Lentelės 3 galima daryti dvigubą išvadą: nekvalifikuotos darbo jėgos imigracija įtakos nedarbo lygiui dažniausiai neturi, o kvalifikuotos darbo jėgos atvykimas valstybėje išties gali padėti sumažinti nedarbo lygį.

3.2.2. Imigracijos grynoji našta biudžetui

Imigracijos fiskalinė našta yra susijusi tiek su trumpalaikiais kaštais (pvz., migrantų apgyvendinimu, išlaikymu iki įsitvirtinimo valstybėje, kalbos mokymais), tiek su ilgalaikėmis biudžeto išlaidomis (pvz., mokslas ir išmokos nedarbingiems imigrantų šeimos nariams, projektuojamos senatvės pensijų išmokos ateityje imigrantams, sulaukusiems pensinio amžiaus). Kita vertus, kaip ir legaliai dirbantys vietiniai gyventojai, įdarbinti imigrantai prisideda prie biudžeto pajamų įplaukų. Norint įvertinti grynąją imigracijos įtaką biudžetui, reikia

projektuoti per ilgą laiką susikaupiančias papildomas biudžeto išlaidas ir įplaukas. Skirtumas tarp jų parodo grynąją fiskalinę naštą imigrantus priimančiai valstybei.

Svarbus ir pasirinktas vertinimo laikotarpis. Di Martino (2025) JAV modeliavimas rodo, kad tos pačios migrantų grupės fiskalinis poveikis gali smarkiai skirtis 10 ir 30 metų horizontuose: pavyzdžiui, dalis vyresnių darbingo amžiaus migrantų trumpesniu laikotarpiu sukuria fiskalinį perviršį, tačiau ilgesniu – fiskalinę naštą, pradėjus augti pensijų ir sveikatos apsaugos išlaidoms.

3.2.2.1. Teigiamos imigracijos įtakos biudžetui pavyzdžiai

Imigracijos fiskalinis poveikis pasak nemažos dalies tyrimų priklauso nuo imigrantų amžiaus ir kvalifikacijos. Jauni ir aukštos kvalifikacijos imigrantai sumoka daugiau mokesčių ir socialinio draudimo įmokų, nei gauna viešųjų išmokų ir pervedimų (Mayr 2005; Portes 2018; Preston 2014; Dustmann ir Frattini 2014; Martinsen ir Rotger 2017; Hennessey ir Hagen-Zanker 2020; Rowthorn 2008; Wadsworth et al. 2016; Hinte ir Zimmermann 2014; Vojtovic ir Tupá 2017; Mackie ir Blau 2017d; Christl et al. 2021; OBR 2024; Österman et al. 2024; Pogarska et al. 2023; Zhang et al. 2020; Borjas 2021; Hanson 2012; Chojnicki ir Ragot 2016; Hajighasemi ir Oghazi 2022; West 2011).

Naujame tyrime Di Martino (2025) konstruoja modelį JAV duomenims ir šį mechanizmą sukonkretina: 30-mečio bakalauro laipsnį turinčio migranto sumokami mokesčiai per 10 metų 3,3 karto didesni nei tokio pat amžiaus migranto be vidurinio išsilavinimo, o vien pajamų mokestis paaiškina beveik pusę jų fiskalinio rezultato skirtumo. Tai rodo, kad kvalifikacijos poveikį fiskaliniam balansui lemia ne tik mažesnis išmokų poreikis, bet ypač didesnė mokesčių bazė.

Jaunų imigrantų privalumas – palanki demografinė struktūra. Jų amžiaus piramidė dažnai būna „jaunesnė“ nei vietinės visuomenės, tad tokių imigrantų įsiliejimas padeda mažinti dirbančiųjų-nedarbingų žmonių santykį ir su visuomenės senėjimu susijusią fiskalinę naštą (Mayr 2005; Portes 2018; Preston 2014; Dustmann ir Frattini 2014; Hennessey ir Hagen-Zanker 2020; Rowthorn 2008; Alves et al. 2019; Collado ir Iturbe-Ormaetxe 2004; Jaumotte et al. 2016; McAuliffe ir Oucho 2024; Wadsworth et al. 2016; Hinte ir Zimmermann 2014; Vojtovic ir Tupá 2017; Mackie ir Blau 2017d; Christl et al. 2021; OBR 2024; Österman et al. 2024; Pogarska et al. 2023; Zhang et al. 2020; Borjas 2021; Boubtane 2016; Jaumotte et al. 2016; Chojnicki ir Ragot 2016; Hajighasemi ir Oghazi 2022; West 2011; Chojnicki et al. 2022).

Vidutinės ir aukštos kvalifikacijos imigracija, ypač efektyviai veikiant integracijos mechanizmams, gali prisidėti prie darbo našumo augimo, inovacijų plėtos bei efektyvumo didėjimo dėl įgūdžių papildomumo tarp vietinių ir migrantų. Šie

mechanizmai plečia bendrą biudžeto pajamų bazę ir stiprina viešuosius finansus vidutiniu bei ilguoju laikotarpiu (Jaumotte et al. 2016; Kanacs ir Lecca 2018; IMF 2020; Hajighasemi ir Oghazi 2022; IMF 2024; West 2011; Borjas 2021; Hanson 2012; Mackie ir Blau 2017d; Christl et al. 2021; OBR 2024).

Taipogi, imigrantai dažnai atvyksta jau turėdami išsilavinimą, kuris buvo finansuotas jų kilmės šalyse, tad, neskaitant kalbos mokymo, jie neturi įtakos švietimo sistemos naštai. Kai kurie tyrimai netgi rodo, kad vidutinis imigrantas ilguoju laikotarpiu gali sukurti mažesnę fiskalinę naštą nei vidutinis vietinis gyventojas (Portes 2018; Dustmann ir Frattini 2014; Hansen et al. 2017; Preston 2014; Rowthorn 2008; Hennessey ir Hagen-Zanker 2020; Christl et al. 2021). Visgi, anot Hansen et al. (2017), tai galioja tik pirmos kartos imigrantams iš Vakarų šalių.

Naujesni Danijos Finansų ministerijos registriniai duomenys šį vaizdą papildo parodydami, kad fiskalinis rezultatas reikšmingai priklauso ir nuo atvykimo pagrindo bei faktinio užimtumo. 2018 m. darbo pagrindu atvykusių migrantų grynasis indėlis į viešuosius finansus siekė 12,6 mlrd. DKK, o įskaičiavus kartu atvykusius šeimos narius – 9,4 mlrd. DKK (Finansministeriet 2021).

3.2.2.2. Neigiamos imigracijos įtakos biudžetui pavyzdžiai

Reikšmingą neigiamą imigracijos fiskalinį poveikį išskiria gerokai didesnė tyrimų dalis nei darbo rinkos atveju. Fiskalinė našta dažniausiai siejama su tam tikromis grupėmis – ypač žemos kvalifikacijos, ne vakarietiškos kilmės imigrantais, pabėgėliais arba šeimų susijungimo pagrindu atvykusiais gyventojais. Šios grupės dažnai pasižymi prastesnėmis įdarbinimo galimybėmis, didesne priklausomybe nuo valstybės paramos ir mažesniais mokesčių įnašais (van de Beek et al. 2024; Hennessey ir Hagen-Zanker 2020; Rowthorn 2008; Hansen et al. 2017; Kanacs ir Lecca 2018; Caselli et al. 2024; IMF 2024; Hajighasemi ir Oghazi 2022; Munz et al. 2006; Borjas 2018; Weede 2015; Mackie ir Blau 2017e; Chojnicki et al. 2022; Christl et al. 2021; Borjas 2021; Hanson 2012; Zhang et al. 2020; Hinte ir Zimmermann 2014; Roodenburg et al. 2004).

Trumpuoju laikotarpiu pabėgėliai ir žemos kvalifikacijos imigrantai ypač dažnai reikalauja didesnių viešųjų išlaidų švietimui, būstui, sveikatos apsaugai ir socialinėms išmokoms, o jų sumokami mokesčiai būna nedideli dėl nepilno užimtumo (IMF 2024; Borjas 2018; Weede 2015; Mackie ir Blau 2017e; Chojnicki et al. 2022; Munz et al. 2006; Mackie ir Blau 2017d; Christl et al. 2021; Pogarska et al. 2023; Borjas 2021; Hanson 2012). Šios trumpalaikės išlaidos ypač ryškios, kai integracija vyksta lėtai arba darbo rinkos yra nelanksčios (pvz., sudėtinga mažinti atlyginimus ar atleisti vietinius darbuotojus).

Ilguoju laikotarpiu kai kurių imigrantų grupių fiskalinė našta gali išlikti arba didėti, ypač jei jie yra žemos kvalifikacijos, vyresnio amžiaus, ar turintys ribotas galimybes arba paskatas integruotis. Tokie asmenys smarkiai naudojami pensijų, sveikatos apsaugos ir socialinės gerovės sistemomis, ypač dosniuose gerovės valstybės modeliuose (pvz., Šiaurės Europoje), kur šios paslaugos finansuojamos mokesčiais, tuo tarpu jų pačių įnašas į mokesčių ir socialinio draudimo sistemas yra labai mažas (Hennessey ir Hagen-Zanker 2020; Hansen et al. 2017; Christl et al. 2021; Borjas 2021; Roodenburg et al. 2004; Hinte ir Zimmermann 2014). Išlaidos didėja ir dėl priklausomų asmenų, ypač vaikų, lankančių valstybines mokyklas. Be to, perlaidos į kilmės šalis gali sumažinti pinigų kiekį, kuris lieka vartojimui priimančioje šalyje (William 2024; Mackie ir Blau 2017c).

Naujame tyrime Polani (2026) priklausomų asmenų aspektą papildė namų ūkio lygmenų analize. Vokietijos, Ispanijos, Prancūzijos ir Jungtinės Karalystės modeliuojamame dviejų suaugusiųjų ir dviejų vaikų šeimos scenarijuje, žmonai nedirbant, fiskalinis balansas iš neigiamo tampa nuliniu tik tada, kai pagrindinio šeimos uždirbančiojo atlyginimas yra didesnis nei 70-ies proc. šalies dirbančiųjų. Pritaikius tyrime stebimą partnerės užimtumo, darbo valandų ir atlygio profilį, ši riba sumažėja, tačiau visose keturiose šalyse išlieka virš medianos. Tai reiškia, kad iš esmės imigrantų šeimoje dirbant tik vyrui, šio namų ūkio įtaka biudžetui bus neigiama, nebent vyras uždirbs ženkliai daugiau nei dauguma šalies gyventojų. Di Martino (2025) šį priklausomų asmenų vertinimą išplečia, į 30-ies metų fiskalinį modelį įtraukdamas ir antros bei trečios kartos palikuonis. Jų įtraukimas šiame laikotarpyje mažina pirmos kartos migranto apskaičiuotą grynąjį fiskalinį rezultatą, nes didžiąją šio laikotarpio dalį palikuonys dar yra vaikai ir jų mokestinės įmokos nulinės arba nedidelės.

Lentelė 4 atskleidžia, jog ištis dauguma studijų sutinka, kad trumpuoju laikotarpiu nekvalifikuotos darbo jėgos atvykimas valstybės biudžetui neapsimoka. Netgi ilgalaikėje perspektyvoje žemos kvalifikacijos imigrantai, anot trečdalio šį klausimą nagrinėjusių tyrimų, išlieka grynąja fiskaline našta – jų per visą gyvenimą sukurta pridėtinė vertė dažnai nekompensuos valstybės investicijų.

Vis dėlto, situacija ženkliai skiriasi žvelgiant į kvalifikuotos darbo jėgos atvykimo įtaką valstybės biudžetui. Anot absoliučios daugumos tyrimų ji viena-reikšmiškai teigiama – vidutinės ir aukštos kvalifikacijos užsienyje gimę darbuotojai sukuria daugiau biudžeto pajamų nei valstybei kainuoja rūpinimasis jais.

Lentelė 4. Imigracijos įtaka biudžetui (įtaką rodančių tyrimų skaičius)

	Nekvalifikuotos imigracijos augimas		Kvalifikuotos imigracijos augimas	
Laikotarpis	Trumpasis	Ilgasis	Trumpasis	Ilgasis
Teigiama įtaka (fiskalinis perviršis)	7	13	36	38
Neigiama įtaka (fiskalinė našta)	25	15	0	0
Įtaka nereikšminga arba neaiški	11	14	7	7

3.2.3. Imigracijos įtaka inovacijoms

3.2.3.1. Teigiamos imigracijos įtakos inovacijoms pavyzdžiai

Imigracijos įtaką inovacijų plėtrai tyrusių darbų nedaug, tačiau dauguma turimų rodo, kad kvalifikuoti imigrantai (ypač aukštos kvalifikacijos ir gamtos, technologijų, inžinerijos bei matematikos sričių atstovai) neproporcingai augina patentų skaičių vienam gyventojui (Alesina et al. 2016; Mackie ir Blau 2017b; Hunt ir Gauthier-Loiselle 2010; Hanson 2012; Lewis ir Peri 2015; Burchardi et al. 2021; Jaumotte et al. 2016; Edo 2019; Bahar et al. 2020; Bahar ir Rapoport 2018; West 2011). Šie vadinamieji „migrantai išradėjai“ įneša naujų žinių ir įgūdžių, skatina jų sklaidą ypač dirbdami inovacijų ekosistemose (Jaumotte et al. 2016; Edo 2019; Bahar et al. 2020; Bahar ir Rapoport 2018; West 2011).

Inovacijas skatinantis imigracijos poveikis glaudžiai susijęs su įgūdžių įvairove, naujomis idėjomis ir skirtingais problemų sprendimo būdais, kuriuos atsisveža imigrantai – šios savybės padeda skatinti kūrybiškumą, verslumą ir technologinę lyderystę (Alesina et al. 2016; Bahar et al. 2020; Roodenburg et al. 2004; Morales 2025; Lewis ir Peri 2015; Şerban et al. 2020; Jaumotte et al. 2016; IMF 2020; Engler et al. 2023; IMF 2024; Kangasniemi et al. 2012; William 2024). Imigrantai taip pat didina vietinių darbuotojų ir įmonių produktyvumą per žinių sklaidą, žinių perdavimą ir tarpkultūrinį bendradarbiavimą (Alesina et al. 2016; Lewis ir Peri 2015; Burchardi et al. 2021; Ager ir Brückner 2013; Mackie ir Blau 2017b).

Šie poveikiai dažnai lemia augantį bendrųjų gamybos veiksmų produktyvumą (Total Factor Productivity, TFP), ypač tada, kai imigrantai yra ne tik aukštos kvalifikacijos, bet ir darbingo amžiaus ir gerai integruojami į inovacijų intensyviausias šakas (Aleksynska ir Tritah 2015; Jaumotte et al. 2016; Mackie ir Blau 2017c; William 2024; Portes 2018; McAuliffe ir Oucho 2024).

Šį ryšį papildė naujas Basso et al. (2026) atliktas EBPO valstybių makroekonominis tyrimas (NBER, dar nerecenzuotas). Atskyrus migrantus pagal

išsilavinimą, nustatyta, kad aukštąjį išsilavinimą turinčių darbuotojų imigracija iš ne EBPO šalių ilgesniu, 5–10 metų laikotarpiu yra susijusi su statistiškai reikšmingu bendrųjų gamybos veiksmų produktyvumo (TFP) augimu. Teigiama ryšys nustatytas tiek visų EBPO valstybių imtyje, tiek siauresnėje ES-14 ir penkių kitų išsivysčiusių valstybių imtyje. Trumpesniu, 0–5 metų laikotarpiu, nustatytas silpnai statistiškai reikšmingas neigiamas ryšys, todėl tyrimas leidžia manyti, kad teigiama aukšto išsilavinimo imigracijos įtaka produktyvumui gali išryškėti tik po pradinio ekonomikos prisitaikymo laikotarpio.

3.2.3.2. Neigiamos imigracijos įtakos inovacijoms pavyzdžiai

Vis dėlto net aukštos kvalifikacijos imigracija ne visuomet sėkmingai prisideda prie inovacijų plėtros. Tai susiję su imigrantų kvalifikacijos neišnaudojimu, darbo rinkos nelankstumu ir struktūriniu neefektyvumu šalyje. Viena ryškiausių problemų yra vadinamasis „protų švaistymas“ – tai neatitikimas tarp imigrantų išsilavinimo ir užimtumo, kai aukštos kvalifikacijos migrantai dirba žemos kvalifikacijos darbus dėl kliūčių, tokių kaip nelanksti darbo rinka, kvalifikacijų nepripažinimas, kalbos įgūdžių trūkumai. Tai ypač būdinga tokioms šalims kaip Kanada ar daugeliui Europos valstybių ir lemia prarastas galimybes inovacijų ir produktyvumo augimui (Blit et al. 2020; Munz et al. 2006).

Be to, kai kurie tyrimai pažymi, jog išaugusi kvalifikuotų darbuotojų pasiūla gali atgrasyti vietinius inovatorius, mažinti jų mokslinių tyrimų apimtį arba išstumti juos iš tam tikrų inovacijų sričių (Mackie ir Blau 2017b; Borjas 2021).

Visgi viena didžiausių su imigracija susijusių problemų yra susijusi su žemos kvalifikacijos imigrantų srautais. Pagrįstai manoma, jog pigios darbo jėgos prieinamumas gali skatinti įmones atidėti darbo našumą didinančių technologijų diegimą arba orientuotis į žemos kvalifikacijos gamybą, taip ribojant bendrą technologinę pažangą ir efektyvumo augimą (Strzelecki et al. 2022; Roodenburg et al. 2004; Mackie ir Blau 2017b).

Makroekonominiu lygmeniu ilgalaikis žemos kvalifikacijos imigracijos poveikis gali sukurti vadinamąjį kapitalo praskiedimo efektą (mažėja kapitalo (pvz., procesus automatizuojančių mašinų) kiekis, tenkantis darbuotojui) ir sulėtėjusį vienam gyventojui tenkančių pajamų augimą, kas bendrai mažina ekonominį dinamiškumą ir inovacinį potencialą (Borjas 2021).

Naujausias Basso et al. (2026) tyrimas nepateikia statistiškai reikšmingų įrodymų, kad žemesnio išsilavinimo imigracija veiktų bendrųjų gamybos veiksmų produktyvumą (TFP). Tyrimo rezultatai rodo, kad vidurinį ar žemesnį išsilavinimą turinčių darbuotojų imigracija iš ne EBPO šalių nėra statistiškai reikšmingai susijusi nei su TFP, nei su kapitalo kiekiu vienam darbuotojui, nei su BVP vienam darbuotojui augimu trumpuoju (0–5 metų) ir ilgesniu (5–10 metų)

laikotarpiu. Nors tokia imigracija siejama su mažesniu vidutiniu žmogiškojo kapitalo rodikliu, tyrimas taip pat nenustato statistiškai reikšmingo neigiamo poveikio minėtiems produktyvumo ir kapitalo rodikliams. Todėl jo rezultatai leidžia abejoti tiek ilgalaikę tokios migracijos naudą produktyvumui, tiek prielaidą apie neišvengiamą jo mažėjimą.

Anot Lentelės 5 apibendrinantis vaizdas toks: žemos kvalifikacijos darbuotojų atvykimas į valstybę daugumos tyrimų išvadomis neturi įtakos arba gali sumažinti inovacijų plėtros spartą priimančioje šalyje. Aukštesnės kvalifikacijos imigraciją tyrinėję darbai pasiekia gerokai ryškesnę ir vienareikšmiškesnę rezultatą. Absoliuti dauguma tyrimų pabrėžia teigiamą kvalifikuotos darbo jėgos įtaką inovatyvumo lygiui valstybėje, nors bent viena studija tiesioginio statistiškai reikšmingo ryšio nerado – Kanados atveju atliktas tyrimas nustatė, jog aukštos kvalifikacijos imigracijos poveikis patentų skaičiui yra „geriausiu atveju kuklus“, o instrumentinių kintamųjų įverčiai statistiškai neatsiskiria nuo nulio (Blit et al. 2020).

Lentelė 5. Imigracijos įtaka inovacijoms (įtaką rodančių tyrimų skaičius)

Laikotarpis	Nekvalifikuotos imigracijos augimas		Kvalifikuotos imigracijos augimas	
	Trumpasis	Ilgasis	Trumpasis	Ilgasis
Teigiama įtaka	2	4	25	32
Neigiama įtaka	7	5	0	0
Įtaka nereikšminga arba neaiški	5	12	4	4

3.2.4. Imigracijos įtaka atlyginimams

Imigracijos poveikis atlyginimų lygiui – tai viena iš dviejų svarbiausių dimensijų, pagal kurias galima vertinti, ar ir kokia migracija yra bendrai teigiamas ar neigiamas reiškinys valstybei. Tyrinėjant šį aspektą labai svarbu atskirti, ar tyrimai akcentuoja vietinių gyventojų atlyginimų pokyčius, ar bendrą valstybės gyventojų atlyginimų dinamiką. Pirmuoju atveju rezultatai reikšmingi tik tol, kol tikimasi, jog imigrantai sugrįš į savo valstybes, o įtaka bendram atlyginimų lygiui atspindi ir platesnę ilgalaikę ar permanentinės imigracijos efektą, kadangi patys imigrantai, kurių atlyginimai dažniausiai žemesni už vietinių, įtraukiami į atlyginimų statistiką kaip esami (ir būsimi) šalies gyventojai. Remiantis šio tyrimo antruoju skyriumi, trumpalaikė imigracija dažniausiai virsta ilgalaikiu ar permanentiniu svetimšalių įsikūrimu valstybėje, tad aktualesnės yra bendrą valstybės atlyginimų lygį nagrinėjančios studijos.

3.2.4.1. Teigiamos imigracijos įtakos atlyginimams pavyzdžiai

Tyrimai dažnai rodo, kad imigracija daro nedidelį, bet teigiamą poveikį vietinių darbuotojų atlyginimams, ypač vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu. Nemažai studijų pabrėžia, kad imigrantai papildo, o ne pakeičia vietinę darbo jėgą. Šis papildomumo efektas dažnai kyla dėl įgūdžių skirtumų – imigrantai dažnai atlieka fizinio pobūdžio darbus, kurie nereikalauja kvalifikacijos ar kalbos įgūdžių. Tai leidžia vietiniams darbuotojams pereiti į sudėtingesnes, daugiau bendravimo reikalaujančias arba geriau apmokamas pareigas, o tai skatina profesinį kilmą, produktyvumo augimą ir darbo užmokesčio didėjimą (Alesina et al. 2016; Wadsworth et al. 2016; Mackie ir Blau 2017a; Foged ir Peri 2016; Borjas 2021; Lewis ir Peri 2015; McHenry 2015; Jaumotte et al. 2016; Edo 2019; UNHCR 2025; IMF 2020; Peri ir Sparber 2009; West 2011; Giovanis 2022; Gerfin ir Kaiser 2010; Zorlu ir Hartog 2005; D'Amuri et al. 2010; Portes 2018).

Teigiamas poveikis atlyginimams taip pat kyla dėl bendro ekonominio efektyvumo augimo, apimančio darbo našumo, bendrojo veiksnio našumo (TFP) ir inovacijų didėjimą (aptarta ankstesnėje skiltyje). Šie mechanizmai gali padidinti atlyginimus, o nauda dažnai yra plačiai paskirstoma tarp įvairių pajamų grupių, nors poveikis pajamų nelygybei nevienareikšmis (Borjas 2001; Mackie ir Blau 2017a; Borjas 2021; Burchardi et al. 2021; Morales 2025; Hanson 2012; Jaumotte et al. 2016; IMF 2020; Caselli et al. 2024; Kancs ir Lecca 2018; Ottaviano ir Peri 2012; Munz et al. 2006; Portes 2018; Esposito et al. 2020; Aleksynska ir Tritah 2015; EIU 2025; Mackie ir Blau 2017c; McAuliffe ir Oucho 2024).

Nemažoje dalyje pažangių valstybių – tokių kaip Šveicarija ar Vokietija – pastebimi atlyginimų padidėjimai mažesnio ar vidutinio išsilavinimo vietiniams darbuotojams (Gerfin ir Kaiser 2010; D'Amuri et al. 2010). Nyderlanduose rezultatai prieštaringesni ir priklauso nuo imigrantų kilmės – imigracija iš ne ES šalių didino aukštos kvalifikacijos vietinių atlyginimus, bet mažino žemos kvalifikacijos vietinių atlyginimus, o skirtingų etninių grupių poveikis irgi skyrėsi: turkų imigracija siejama su neigiamu poveikiu tiek vietiniams vyrams, tiek moterims, o marokiečių imigracija – su teigiamu poveikiu tik vidutinės kvalifikacijos ir vyriškos lyties vietiniams (Zorlu ir Hartog 2005). Dalis tyrimų rodo, kad ekonomika prisitaikius prie išaugusios darbo jėgos pasiūlos, vidutiniai atlyginimai ima augti tiek tarp žemas, tiek tarp aukštas pajamas gaunančių darbuotojų, o imigrantų atvykimas siejamas su tiek vietinių, tiek pačių imigrantų vidutinių atlyginimų augimu (Jaumotte et al. 2016; UNHCR 2025; Munz et al. 2006; IMF 2024).

3.2.4.2. Neigiamos imigracijos įtakos atlyginimams pavyzdžiai

Visgi imigracija ne be pagrindo siejama su spaudimu mažinti atlyginimus vietiniams darbuotojams, kurie tiesiogiai konkuruoja su imigrantais. Tai ypač

aktualu žemos kvalifikacijos, mažiau išsilavinusiems ir mažiau uždirbantiems vietiniams, kurie neturi galimybės pereiti į aukštesnės kvalifikacijos ar labiau specializuotas darbo sritis. Neigiamas poveikis dažniausiai pastebimas statybų sektoriuje, žemos kvalifikacijos paslaugose. Šis poveikis ypač ryškus trumpuoju laikotarpiu, kol kapitalas ir darbo rinkos dar nėra pilnai prisitaikiosios prie padidėjusios darbo jėgos pasiūlos (Poledna et al. 2024; Roodenburg et al. 2004; Mackie ir Blau 2017b; McHenry 2015; Borjas 2021; Hanson 2012; Lewis ir Peri 2015; Jaumotte et al. 2016; Nickell ir Saleheen 2015; Piyapromdee 2021; Edo 2019; Chojnicki ir Ragot 2016; Slettebak 2021; Munz et al. 2006; Borjas 2018; Caselli et al. 2024; IMF 2024). Kai kurie tyrimai taip pat pastebi, kad tokie poslinkiai gali ne mažinti, o didinti matuojamą pajamų nelygę priimančioje šalyje (Mackie ir Blau 2017c; Portes 2018).

Šie trumpalaikiai atlyginimų sumažėjimai dažnai aiškinami tuo, kad kapitalo kiekis trumpuoju laikotarpiu fiksuotas, todėl darbo vietų skaičius negali augti taip sparčiai, kaip imigruojančių darbuotojų pasiūla. Pažeidžiamos grupės – tokios kaip mažiau išsilavinusios mažumos, vietinės moterys, laikinai dirbantys darbuotojai ar tie, kurie teikia kvalifikacijos nereikalaujančias paslaugas – dažnai patiria neproporcingai neigiamą poveikį. Šių gyventojų atlyginimai linkę kristi dėl imigracijos sukurtos konkurencijos dėl darbo vietų (Roodenburg et al. 2004; Mackie ir Blau 2017b; Mackie ir Blau 2017a; Borjas 2021; Edo 2019; Edo ir Rapoport 2019; Munz et al. 2006; Steinhardt 2011; Edo 2015). Tarp šių grupių patenka ir ankstesni imigrantai, kai į rinką įsilieja nauji darbuotojai, sutinkantys dirbti už dar žemesnius atlyginimus – JAV atveju Ottaviano ir Peri (2012) apskaičiavo, kad šis poveikis ankstesniems imigrantams siekė apie -6,7 proc., palyginti su nedideliu (~+0,6 proc.) vidutiniu poveikiu vietinių gyventojų atlyginimams (Ottaviano ir Peri 2012; Munz et al. 2006; Edo 2019; Zorlu ir Hartog 2005; Manacorda et al. 2012; D'Amuri et al. 2010).

Didžiausias poveikis atlyginimams pastebimas staigių ir netikėtų imigracijos bangų atvejais, pavyzdžiui, po kolonijinės repatriacijos ar pabėgėlių srautų. Empiriniai tyrimai rodo, jog dėl imigracijos darbo jėgos pasiūlai padidėjus 1 procentiniu punktu, atlyginimai gali sumažėti nuo -1,2 % iki -2,0 %. Tokie poveikiai pastebėti JAV ir Prancūzijoje (Llull 2018; Edo 2020), tačiau Jungtinėje Karalystėje poveikis buvo gerokai silpnesnis arba jo beveik nebuvo (Portes 2018), o kai kurie tyrimai rodo, kad atlyginimai laikui bėgant atsistato, kai ekonomika prisitaiko, ir bendras poveikis vietinių darbuotojų atlyginimams paprastai yra nedidelis (Gerfin ir Kaiser 2010; Clemens ir Hunt 2019; Peri ir Yasevov 2019). Portugalijoje, tiriant buvusių kolonijų gyventojų repatriacijos poveikį, nustatyta, jog efektas buvo dar ryškesnis ir laikui bėgant nesusilpnėjo – trumpuoju laikotarpiu bendri atlyginimai krito nuo 2,3 % iki 7,7 %, o žemos kvalifikacijos sektoriuose (žemės ūkis, statyba) sumažėjimas siekė iki 30 % (Mäkelä 2017).

Kai kurie tyrimai taip pat rodo, kad imigracija gali sukelti pajamų perskirstymo poveikį, perkeliant dalį pajamų nuo darbo (ypač vietinių darbuotojų) prie kapitalo savininkų, taip veikiant bendrą realių atlyginimų dinamiką (Roodenburg et al. 2004; Borjas 2014; Mackie ir Blau 2017b; Mackie ir Blau 2017a; Mäkelä 2017). Tokiu atveju, nors imigracijos dėka atpinga gamybos kaštai, vartotojų mokamos kainos nesumažėja, kyla įmonių pelningumas, o realieji atlyginimai nesikeičia ar netgi krinta.

Apibendrinanti Lentelė 6 atskleidžia daugiaprasmią vaizdą. Ryškiausias pastebėjimas – praktiškai nėra tyrimų, rodančių, jog kvalifikuotos darbo jėgos atvykimas į valstybę kenktų vietinių gyventojų ar bendrajam atlyginimų lygiui. Vis dėlto nemaža dalis studijų, nagrinėjusių vidutinės ir aukštos kvalifikacijos darbuotojų imigraciją, nepastebi aiškaus efekto atlyginimų lygiui. Nepaisant to, akivaizdu, jog iš esmės kvalifikuotos darbo jėgos imigracija turi nemažai potencialo pakelti visų šalies dirbančiųjų realiąsias algas ir pragyvenimo lygį.

Kita vertus, pigios nekvalifikuotos darbo jėgos atvykimo į valstybę įtaka neturi aiškesnio mokslinio konsensuso. Dauguma tyrimų nepabrėžia nei aiškiai teigiamo, nei neigiamo efekto atlyginimams valstybėje. O tarp tyrimų, parodžiusių vienareikšmiškesnius rezultatus, beveik tokia pati dalis rodo neigiamus ir teigiamus efektus. Taigi, galima tik labai abstrakčiai apibendrinti, jog nekvalifikuotos darbo jėgos imigracija ilguoju laikotarpiu, tikėtina, neturi nei aiškos teigiamos, nei aiškos neigiamos įtakos dirbančiųjų atlyginimams priimančioje šalyje.

Lentelė 6. Imigracijos įtaka atlyginimų lygiui ilguoju laikotarpiu (įtaką rodančių tyrimų skaičius)

Dirbančiųjų grupė	Nekvalifikuotos imigracijos augimas		Kvalifikuotos imigracijos augimas	
	Vietiniai	Visi	Vietiniai	Visi
Teigiama įtaka	12	11	26	25
Neigiama įtaka	14	8	2	1
Įtaka nereikšminga arba neaiški	23	26	17	13

3.2.5. Imigracijos įtaka BVP vienam gyventojui augimui

Bendrasis vidaus produktas vienam gyventojui yra svarbiausias šalies ekonominis rodiklis. Jis parodo šalies išsivystymą per tris dimensijas: tai vidutinė vieno gyventojų sukuriamą pridėtinę vertę, vidutinis gyventojų pajamų lygis ir vidutinis vartojimo bei investicijų lygis šalyje. Šis rodiklis, skirtingai nei atlyginimų lygis, apima visas gyventojų grupes – ir samdomus darbuotojus, ir savarankiškai dirbančiuosius, ir kapitalo savininkus, ir gyvenančius iš kapitalo prieaugio, nuomos pajamų, pensijų, kitokių išmokų ir pan. Visgi jis neparodo pajamų nelygybės, tą geriau, nors ir nepilnai, atspindi anksčiau aptarta atlyginimų statistika. Nepaisant to, BVP vienam gyventojui yra kertinė atrama, vertinant ekonominį daugelio reiškinių poveikį valstybei. Jeigu imigracijos dėka realusis BVP vienam gyventojui auga (arba auga greičiau nei be jos), tuomet ekonomiškai tai apsimoka. Jeigu BVP vienam gyventojui krinta, tuomet šalies gyventojai ekonomiškai gyvena geriau laikantis „uždarytųjų sienų“ politikos. Jeigu įtakos BVP vienam gyventojui nėra, tuomet politiniai sprendimai dėl sienų atvirumo turėtų būti priimami remiantis vien socialiniais bei kultūriniais kaštais ir nauda.

Šalia BVP vienam gyventojui svarbus rodiklis yra darbo produktyvumas, paprastai reiškiamas visą šalyje per metus sukurtą pridėtinę vertę (BVP) dalinant iš dirbančiųjų skaičiaus arba iš išdirbtų valandų skaičiaus. Idealiu atveju, ir BVP vienam gyventojui, ir BVP vienam darbuotojui turėtų augti kartu, tačiau senstančioje visuomenėje taip būna ne visuomet – darbo produktyvumo augimą gali „suvalgyti“ išaugęs nedarbingų gyventojų skaičius. Prie to gali prisidėti ir imigracija per šeimų susijungimą, kuomet kartu su dirbančiaisiais atvyksta didelės šeimos su vyresnio amžiaus gyventojais. Taigi, nors BVP darbuotojui irgi svarbus indikatorius, būtent BVP vienam gyventojui yra esminis rodiklis, pagal kuri turėtų būti daromos galutinės išvados apie imigracijos ilgalaikę ekonominę naudą ar žalą.

3.2.5.1. Teigiamos imigracijos įtakos BVP vienam gyventojui pavyzdžiai

Dauguma BVP ir imigracijos ryšį nagrinėjusių straipsnių sutaria, jog kvalifikuotos darbo jėgos imigracija nuosekliai daro teigiamą poveikį priimančių šalių ekonominei gerovei per BVP vienam gyventojui ir darbo produktyvumą. (Alessina et al. 2016; Wadsworth et al. 2016; Boubtane 2016; Lewis ir Peri 2015; Burchardi et al. 2021).

Keletas tyrimų pabrėžia, kad vieno procentinio punkto imigrantų dalies padidėjimas išsivysčiusiose šalyse ilginiui gali padidinti BVP vienam gyventojui iki 2 proc. (Jaumotte et al. 2016; UNHCR 2025; Kancs ir Lecca 2018; Strzelecki et al. 2022; Oliynyk et al. 2021; Portes 2018; Aleksynska ir Tritah 2015; Mackie ir Blau 2017c). Šis teigiamas poveikis daugiausia kyla dėl darbo našumo ir visuminio veiksnių produktyvumo (TFP) augimo, kurį lemia įgūdžių

papildomumas, darbo užduočių specializacija tarp imigrantų ir vietinių gyventojų, įgūdžių ir idėjų įvairovė, padidėjęs inovatyvumas ir augantis žmogiškasis kapitalas (Jaumotte et al. 2016; UNHCR 2025; IMF 2024; Strzelecki et al. 2022; Şerban et al. 2020; Edo 2019; IMF 2020; Engler et al. 2023; Caselli et al. 2024; Munz et al. 2006; Portes 2018; Aleksynska ir Tritah 2015; Esposito et al. 2020).

Nors teigiamas efektas visų pirma siejamas su aukštos kvalifikacijos imigrantais, keli tyrimai rodo, kad ekonominė nauda kyla ir iš žemos kvalifikacijos migrantų, pasiskirstydama plačiai tarp vietinių gyventojų, prisidedama prie pajamų augimo tiek žemiausiose, tiek aukščiausiose pajamų grupėse (Jaumotte et al. 2016; Kanacs ir Lecca 2018).

Vis dėlto, šie mechanizmai dažniausiai teigiamai veikia vietinių gyventojų produktyvumą ir vidutines pajamas, o ne visus šalies gyventojus, įskaitant pačius migrantus (Hanson 2012; Lewis ir Peri 2015; Wadsworth et al. 2016; Borjas 2001; Mackie ir Blau 2017b). Tyrimų, kurie pabrėžtų stipriai teigiamą bendrą imigracijos įtaką visų šalies gyventojų pajamų lygiui trūksta. Šį neapibrėžtumą patvirtina nauja Basso et al. (2026) analizė, todėl išlieka poreikis papildomiems tyrimams, vertinantiems būtent BVP vienam gyventojui.

3.2.5.2. Neigiamos imigracijos įtakos BVP vienam gyventojui pavyzdžiai

Nepaisant beveik visuomet teigiamo imigracijos efekto visam bendrajam vidaus produktui, ypač trumpuoju laikotarpiu užsieninės darbo jėgos atvykimas gali sumažinti BVP vienam gyventojui, nes padidina bendrą gyventojų skaičių labiau nei pridėtinę vertę. Tai taipogi sumažina kapitalo kiekį vienam darbuotojui (Edo 2019; Jaumotte et al. 2016; Caselli et al. 2024; IMF 2024; Strzelecki et al. 2022; Munz et al. 2006). Neigiamą poveikį parodė ir Austrijos atveju atliktas 250 tūkst. migrantų šoko modeliavimas: BVP vienam gyventojui pirmaisiais metais sumažėjo apie 2 %, o per penkerių metų laikotarpį visiškai neatstatė iki bazinio lygio (Poledna et al. 2024).

Be to, didesnė jaunų arba pensinio amžiaus (nedirbančių) imigrantų dalis gali trumpuoju laikotarpiu mažinti pajamų lygį. Dideli ir staigūs migrantų srautai, pavyzdžiui, Portugalijoje, trumpuoju laikotarpiu ženkliai sumažino vidutinį darbo našumą ir bendrąsias algas – viename tyrime nustatyta, kad produktyvumas trumpuoju laikotarpiu sumažėjo net 26 proc. (Mäkelä 2017).

Jei tarp imigrantų dominuoja žemos kvalifikacijos darbuotojai, nuolatiniai jų srautai gali ir ilguoju laikotarpiu sumažinti BVP vienam gyventojui ir sukelti imigracijos perteklių (Mackie ir Blau 2017c). Šaltiniai rodo, kad žemos kvalifikacijos imigracija, nekompensuojama pakankamu žmogiškojo kapitalo (išsilavinimo, įgūdžių lygio) augimu, taip pat gali sumažinti vienam gyventojui

tenkančias pajamas ilgalaikėje perspektyvoje dėl kapitalo praskiedimo – tai reiškia, kad kapitalo kiekis vienam darbuotojui mažėja, ekonomika pereina nuo mechanizuoto link rankinio darbo (Borjas 2021; Boubtane 2016).

Be to, didelis žemos kvalifikacijos imigrantų antplūdis gali sumažinti bendrą darbo našumą ir visuminį veiksmų produktyvumą (TFP), nes ekonomika pasislenka į mažesnio produktyvumo sektorius arba sumažėja įmonių paskatos diegti darbo jėgą taupančias, produktyvumą didinančias inovacijas (Munz et al. 2006; Strzelecki et al. 2022). Tai ryškiai pastebėta Ispanijoje, kur didesnė imigracijos lygiai koreliavo su lėtėjančiu produktyvumo augimu (Kangasniemi et al. 2012).

Tokie reiškiniai kaip „protų švaistymas“ arba išsilavinimo ir darbo neatitikimas tarp kvalifikuotų imigrantų trukdo išnaudoti jų potencialą ekonominiam valstybės augimui, tai plačiai pastebima Europoje (Dalmonte ir Frattini 2024). Tai pastebėta, pavyzdžiui, Kanadoje, kur aukštos kvalifikacijos imigrantai dirba žemesnės kvalifikacijos darbus dėl riboto žmogaus kapitalo perkėlimo ir nelanksčios darbo rinkos. Tuomet net kvalifikuotų imigrantų indėlis į inovacijas ir bendrą produktyvumą yra menkas (Blit et al. 2020; Caselli et al. 2024; Munz et al. 2006).

Galiausiai, kultūrinės poliarizacijos augimas priimančioje šalyje pastebimai mažina BVP vienam gyventojui, kaip JAV, 1870–1920 m. imigracijos bangos duomenimis, nustatė Ager ir Brückner (2013).

Lentelėje 7 apžvelgta tyrimų statistika rodo, jog dėl teigiamos kvalifikuotos darbo jėgos imigracijos bendrojo pajamų lygio šalyje augimui iš esmės nesi-
ginčijama. Ypač ilguoju laikotarpiu aukštos ir vidutinės kvalifikacijos imigracija ekonomiškai apsimoka – dauguma tyrimų sutinka, jog šie srautai veda prie bendros kiekvieno gyventojo sukuriamos pridėtinės vertės augimo, didesnio pajamų lygio ir gausesnio vartojimo.

Nekvalifikuotos arba žemos kvalifikacijos darbo jėgos imigracija labiau kontroversiška. Tik nedidelė dalis tyrimų pastebi teigiamą įtaką BVP vienam gyventojui trumpuoju laikotarpiu, o dauguma pabrėžia, jog tokia imigracija arba mažina pajamų lygį valstybėje arba, geriausiu atveju, neturi tam ryškios įtakos.

Nekvalifikuotos darbo jėgos atvykimo įtaką ilguoju laikotarpiu nagrinėję tyrimai yra dar toliau nuo konsensuso. Nors daugiau tyrimų pastebi teigiamus efektus nei neigiamus, visgi dauguma studijų nepatvirtina aiškos vienos pusės įtakos.

Tad galima daryti išvadas, jog, pirma, sutarimas dėl kvalifikuotos darbo jėgos imigracijos įtakos ekonominiam augimui yra aiškus ir pabrėžiantis teigiamą šio proceso įtaką pajamų lygio augimui. Antra, nekvalifikuotos darbo jėgos

atvykimo procesus tyrinėjusios studijos neturi vienareikšmio sutarimo, jog tai ilgalaikėje perspektyvoje apsimoka arba ne. Taigi, kiekvienai valstybei, siekiant formuoti optimalią migracijos politiką, reikia gilintis į atskiras aktualiausias kitų šalių patirtis. Tai – kitos šios studijos dalies tikslas.

Lentelė 7. Imigracijos įtaka BVP/gyv. arba BVP/darb. (įtaką rodančių tyrimų skaičius)

Laikotarpis	Nekvalifikuotos imigracijos augimas		Kvalifikuotos imigracijos augimas	
	Trumpasis	Ilgasis	Trumpasis	Ilgasis
Teigiama įtaka	9	19	35	36
Neigiama įtaka	23	14	2	3
Įtaka nereikšminga arba neaiški	34	25	12	9

4 dalis. Aktualiausių valstybių atvejų analizė

Lietuvoje augant pajamų lygiui ir didėjant imigrantų srautams labai svarbu ne tik apžvelgti bendruosius ekonominius migracijos aspektus, bet ir įsigilinti į valstybes, kurios, būdamos panašaus dydžio į Lietuvą, patyrė migracijos augimą praeityje. Šių šalių atvejų analizė gali padėti suprasti, koks bus tikėtinas ilgalaikis migracijos poveikis Lietuvai bei gali padėti objektyviai formuoti valstybės ekonominę politiką, remiantis geraisiais ir blogaisiais kitų šalių pavyzdžiais.

Šiame skyriuje apžvelgiamos šios šalys: Airija, Austrija, Danija, Nyderlandai, Norvegija, Portugalija, Švedija ir Šveicarija. Taipogi aptariami ir pirmieji Lietuvos bei Lenkijos atvejų tyrimai.

4.1. Airija

Efektas: mišrus

Imigracija turėjo teigiamą ekonominį poveikį Airijos bendrajam vidaus produktui – apskaičiuota, kad po ES plėtros iš Centrinės ir Rytų Europos atvykusių imigrantų srautas lėmė ~1,7 % prieaugį (Barrell et al. 2010). Tuo tarpu BVP vienam gyventojui, nors trumpalaikėje perspektyvoje sumažėjo, ilgainiui dėl imigrantų įsilieimo į darbo rinką turėjo pakilti. Visgi aiškus rezultatas nežinomas, nes Barrell et al. studija daryta 2010 metais poveikį prognozavo, o retrospektyvaus vertinimo kol kas nėra.

Imigrantai Airijoje dažniau yra aukštos kvalifikacijos, turintys net aukštesnį išsilavinimą nei vietiniai gyventojai. Visgi imigrantai iš Rytų Europos dažnai dirba nekvalifikuotą darbą, nepaisant išsilavinimo, kas kuria „protų švaistymo“ problemą (Privalko et al. 2025). Pabėgėlių situacija Airijoje dar prastesnė – tie, kurie greičiausiai atvyko per prieglobsčio sistemą, patiria reikšmingai prastesnius įsidarbinimo rezultatus nei kiti imigrantai, nors tikslus mechanizmas (užsitęsę prieglobsčio procesai, trauma prieš atvykstant ar jos metu, ar su prieglobsčio prašytojo statusu siejama stigma) kol kas nėra aiškiai nustatytas (Privalko et al. 2025). Panašų mechanizmą – kai ilgai trunkantis prieglobsčio suteikimo procesas vilkina pabėgėlių įsilieimą į darbo rinką – Prancūzijoje nustatė Ukrayinchuk ir Havrylchuk (2020).

4.2. Austrija

Efektas: neigiamas

Šaltiniai, analizuojantys imigracijos ekonominį poveikį Austrijai, pateikia nevienareikšmį ir daugiau neigiamą vaizdą. Kaip ir Airijos atveju, imigrantai, ypač iš Centrinės ir Rytų Europos šalių, paprastai yra darbingo amžiaus, turi kvalifikaciją ir sumoka daugiau mokesčių bei socialinio draudimo įmokų, nei gauna išmokų, taip sustiprindami valstybės biudžetą ir bendrąjį vidaus produktą. Tačiau pabėgėlių imigracija siejama su didesniais viešųjų finansų poreikiais apsaugai, prieglobsčio procedūroms ir integracijai, kartu su mažesniais užimtumo rodikliais, o dideli srautai taip pat gali lemti trumpalaikį BVP vienam gyventojui sumažėjimą ir didesnę nedarbą tarp tam tikrų vietinių bei ankstesnių migrantų grupių (Vojtovic ir Tupá 2017; Poledna et al. 2024).

Aktualiausias tyrimas, kurį atliko Poledna ir kiti (Poledna et al. 2024) parodė, jog nors imigracija išties smarkiai padidina bendrąjį vidaus produktą ir vartojimą šalyje, BVP vienam gyventojui trumpuoju laikotarpiu susitraukia ir net vidutiniu laikotarpiu nesugrįžta į ikiimigracinę trajektoriją.

4.3. Danija

Efektas: neigiamas

Tyrimai, nagrinėję Danijos imigracijos rezultatus rodo įdomų rezultatą, kuris aiškiai atskiria dvi grupes – europiečius ir neeuropiečius. Anot šių studijų, ES ir Vakarų imigrantai paprastai prisideda teigiamai prie valstybės fiskalinio balanso, o ne Vakarų imigrantai, įskaitant pabėgėlius, dažnai sukuria neigiamą fiskalinį poveikį (Hinte ir Zimmermann 2014; Hansen et al. 2017).

Vis dėlto naujesnė Danijos Finansų ministerijos analizė rodo, kad vien kilmės grupės vidurkis neatskleidžia visos fiskalinio poveikio variacijos. Didelė variacijos dalis priklauso nuo to, koku pagrindu atvyko užsieniečiai bei koks faktinis įdarbinimo statusas (Finansministeriet 2021).

Taipogi net ir žemos kvalifikacijos imigrantai iš pabėgėlius siunčiančių šalių skatino vietinius Danijos darbuotojus pereiti prie mažiau fiziškai intensyvių, sudėtingesnių, aukštesnės pridėtinės vertės profesijų, o tai turėjo teigiamą poveikį vietinių atlyginimams ir užimtumui (Foged ir Peri 2016).

Visgi ne ES atvykėlių grupės dažniau siejamos su silpnesne integracija į darbo rinką, ankstesniu pasitraukimu į pensiją ir didesne priklausomybe nuo mokesčiais finansuojamų Danijos socialinės gerovės programų, dėl ko jų gaunamos išmokos viršija įnašą į biudžetą (Hansen et al. 2017; Hinte ir Zimmermann 2014; Ministry of Immigration and Integration 2024).

Šią išvadą papildė Polani (2026), apžvelgiamas 2019 m. Danijos Finansų ministerijos administracinius duomenis: Artimųjų Rytų, Šiaurės Afrikos, Pakistano ir Turkijos (MENAPT) šalių darbo migrantų metinis fiskalinis įnašas siekė apie 55 tūkst. DKK vienam asmeniui, palyginti su 129 tūkst. DKK Vakarų migrantų. Taipogi šeimų nariai iš MENAPT šalių vidutiniškai kūrė neigiamą 89 tūkst. DKK fiskalinę naštą, kai Vakarų šeimų nariai įnešė apie 83 tūkst. DKK papildomai į biudžetą.

Hansen ir kitų (2017) atlikta analizė parodė, jog imigracija iš ne vakarų valstybių turi neigiamą poveikį ir Danijos bendrajam pajamų lygiui (BVP vienam gyventojui). Kasmetinis šių migrantų skaičiaus sumažėjimas 5-iais tūkstančiais gyventojų, nors ir sumažintų BVP 1,4 proc., BVP vienam gyventojui arba bendrąjį likusių gyventojų pajamų lygį pakeltų 1,4 %.

Danijos atvejis rodo, jog nevakariečių imigracija mažina bendrąjį pajamų lygį valstybėje (Hansen et al. 2017) pirmiausia dėl to, kad šių atvykėlių dalyvavimas darbo rinkoje ir produktyvumas nekompensuoja viešojo sektoriaus išlaidų, reikalingų jiems integruoti.

4.4. Nyderlandai

Efektas: neigiamas

Panašiai kaip Danijoje, ne ES imigrantų ekonominis poveikis Nyderlandų ekonomikai daugiausia vertinamas neigiamai dėl per didelės grynosios fiskalinės naštos. Ne Vakarų migrantai dažnai susiduria su dideliu nedarbo lygiu ir yra smarkiai priklausomi nuo biudžeto finansuojamų paslaugų, o tai lemia viešųjų išteklių vietiniams mažėjimą (Hinte ir Zimmermann 2014; van de Beek et al. 2024). Nors darbo migrantai gali reikšmingai prisidėti prie valstybės biudžeto per visą gyvenimą, imigrantai, atvykstantys studijų, šeimos susijungimo ar prieglobsčio tikslais, nuolat daro reikšmingai neigiamą grynąjį poveikį, o jų išsilavinimo lygis yra lemiamas veiksnys jų fiskaliniam poveikiui (van de Beek et al. 2024).

Darbo rinkos tyrimai rodo labai mažą imigracijos poveikį vietinių atlyginimams Nyderlanduose ir ribotą poveikį nedarbui ilguoju laikotarpiu (Roodenburg et al. 2004; Zorlu ir Hartog 2005).

4.5. Norvegija

Efektas: mišrus-neigiamas

Imigracija į Norvegiją taipogi parodė mišrų ir labiau neigiamą ekonominį poveikį valstybei. Visų pirma, migracija prisidėjo prie didesnės pajamų nelygybės ir turėjo menką poveikį vietinių gyventojų atlyginimams (Slettebak 2021; Zorlu ir Hartog 2005). Konkrečiai, darbo migracija iš naujų ES šalių buvo siejama su

didesne bendra pajamų nelygybe, o kai kurioms ne ES imigrantų grupėms buvo būdingas mažesnis užimtumas ir žemesnės pajamos (Slettebak 2021; Zorlu ir Hartog 2005).

Norvegijos atvejo analizė taip pat rodo, kad bendroji neselektyvi imigracija tam tikrais laikotarpiais turėjo teigiamą poveikį žemos ir vidutinės kvalifikacijos vietinių darbuotojų atlyginimams, o imigrantai iš EBPO šalių paprastai demonstravo panašias pajamas kaip ir vietiniai (Zorlu ir Hartog 2005).

4.6. Portugalija

Efektas: neaiškus

Imigracijos ekonominis poveikis Portugalijai nėra pakankamai analizuotas, o egzistuojantys tyrimai rodo dvejopus rezultatus: didelė grįžtančiųjų banga XX a. 8-ojo dešimtmečio viduryje lėmė reikšmingą bendro darbo našumo sumažėjimą, kuris laikui bėgant ne mažėjo, o gilėjo (nuo -26 % trumpuoju laikotarpiu iki -43 % 1985 m.), o atlyginimai, iš pradžių nepakitę, taip pat pradėjo kristi po keletą metų ir smuko iki -55 % 1985 m. (Mäkelä 2017). Priešingai, naujesnės analizės prognozuoja, kad tarptautinė migracija Portugalijai bus ekonomiškai naudinga, ypač sustiprinant valstybinės senatvės pensijų sistemos finansinį tvarumą (Alves et al. 2019). Šis efektas kyla dėl imigrantų paprastai jaunesnės amžiaus struktūros, kuri suteikia gyvybiškai svarbią darbo jėgą ir įnašus į senėjančią visuomenę, nors tokios politikos sėkmė smarkiai priklauso nuo veiksmingos integracijos politikos (Alves et al. 2019).

4.7. Švedija

Efektas: neaiškus

Nors Švedijos atvejis dažnai atsiranda viešosios erdvės antraštėse, atlikta stebėtina mažai rimtų tyrimų, analizuojančių bendrąjį ekonominį imigracijos poveikį šiai šaliai. Turimos studijos pastebėjo, jog ilguoju laikotarpiu darbo jėgos imigracija daro teigiamą poveikį, papildydama darbo jėgos pasiūlą, kadangi dauguma imigrantų yra darbingo amžiaus, bei padėdama spręsti demografinius senstančios visuomenės ir didėjančio išlaikomų asmenų santykio iššūkius (Hajighasemi ir Oghazi 2022). Tačiau problemų Švedijoje kyla dėl didelių pradinių pabėgėlių priėmimo sąnaudų ir lėtos jų integracijos į darbo rinką, kur efektyviai veikiančioje ekonominėje struktūroje trūksta žemos kvalifikacijos darbo vietų. Dėl šios priežasties ankstyvaisiais metais imigrantų (ypač nevakariečių) grynasis įnašas į viešuosius finansus būna neigiamas (Hajighasemi ir Oghazi 2022).

Konkretus imigracijos poveikis BVP vienam gyventojui Švedijoje, kiek žinoma, neanalizuotas. Daromos prielaidos, jog aukštą išsilavinimą turintys imigrantai daro teigiamą poveikį vidutiniam našumui ir pajamoms, tačiau visur pabrėžiama, kad ne Vakarų imigracija daro neigiamą poveikį fiskaliniam balansui, ypač pirmaisiais metais po atvykimo (Hajighasemi ir Oghazi 2022; Westergom 2018). Panašų bendrą principą – kad ilgalaikis fiskalinis poveikis priklauso nuo imigrantų darbo rinkos rezultatų, palyginti su vietiniais – Nyderlandų atveju nustatė ir Roodenburg et al. (2004).

4.8. Šveicarija

Efektas: mišrus-teigiamas

Imigracijos ekonominis poveikis Šveicarijai paprastai vertinamas kaip teigiamas, nors analizuotas daugiausiai aukštos kvalifikacijos darbo migracijos efektas iš ES/EFTA šalių. Šie procesai prisidėjo prie užimtumo augimo ir gerai atitiko vidaus ekonomikos poreikius (Gerfin ir Kaiser 2010). Vis dėlto vieno gerovės tyrimo duomenimis, bendra imigracijos įtaka Šveicarijos gyventojų atlyginimams ir užimtumui pasirodė statistiškai nereikšminga – priešingai nei to paties tyrimo nustatytas teigiamas poveikis atlyginimams ir užimtumui Jungtinėje Karalystėje. Vis dėlto tikimybei užimti vadovaujančias pareigas poveikis buvo priešingas: Šveicarijoje imigracija siejama su didesne tikimybe tapti vadovu, o Jungtinėje Karalystėje – su mažesne (Giovanis 2022).

Vis dėlto ankstesni imigrantai ir aukštą išsilavinimą turintys vietiniai darbuotojai gali susidurti su didesne konkurencija, kas mažina jų atlyginimus (Gerfin ir Kaiser 2010). Taipogi, imigracijos išaugimas Šveicarijoje didino būsto

paklausą ir trumpuoju laikotarpiu kėlė būsto bei nuomos kainas (Helfer et al. 2023).

Ilgainiui vidutinis efektas vietiniams gyventojams dėl kvalifikuotų imigrantų atvykimo tampa švelniai teigiamas atlyginimų prasme (Gerfin ir Kaiser 2010).

4.9. Lietuva

Efektas: mišrus-neigiamas

Nors reikšmingi imigracijos srautai į nepriklausomą Lietuvą pastebimai augti pradėjo nuo 2018 m., didžiausią šuolį per pastarąjį dešimtmetį sukėlė 2022 m. prasidėjusi karo pabėgėlių iš Ukrainos banga – tais metais į Lietuvą atvyko 87,4 tūkst. imigrantų, beveik dvigubai daugiau nei 2021 m. (44,9 tūkst.) (William 2024). Nors tyrimų, vertinančių imigracijos įtaką Lietuvos ekonomikai dar trūksta, jau atlikti bent penki, kuriuos verta apžvelgti.

William (2024) kaip galimus teigiamus imigracijos padarinius išskiria darbo jėgos trūkumo mažinimą, ypač tokiuose sektoriuose kaip žemės ūkis, statyba ir sveikatos priežiūra, taip pat imigrantų atsinešamus skirtingus įgūdžius ir kompetencijas, galinčias prisidėti prie produktyvumo ir inovacijų. Autorius taip pat pažymi didesnio vartojimo, verslumo, gyventojų skaičiaus mažėjimo kompensavimo ir darbingo amžiaus gyventojų bazės palaikymo reikšmę ekonomikai.

Kita vertus, William (2024) nurodo ir galimus neigiamus didelių imigracijos srautų padarinius. Didesnė gyventojų paklausa gali didinti sveikatos priežiūros, švietimo ir kitų viešųjų paslaugų apkrovą bei viešąsias išlaidas, ypač kai dalis imigrantų nėra ekonomiškai aktyvūs. Didelio masto imigracija siejama ir su galimu būsto trūkumu ir nuomos kainų augimu. Darbo rinkoje, ypač žemos kvalifikacijos sektoriuose, išaugusi darbo jėgos pasiūla gali didinti konkurenciją dėl darbo vietų ir daryti spaudimą darbo užmokesčiui. Vis dėlto šiuos William (2024) išskiriamus mechanizmus tikslinga vertinti kaip galimus imigracijos padarinius, o ne kaip jo tyrimu empiriškai nustatytus priežastinius efektus Lietuvos ekonomikai.

Grubliauskytės (2024) empirinio ekonometrinio tyrimo rezultatai rodo, kad imigracijos pokyčiai Lietuvoje neturėjo tiesioginės įtakos nedarbo lygiui, tačiau pasirinkto modelio rezultatuose nustatytas neigiamas poveikis darbo užmokesčiui ir BVP.

Grubliauskytės apžvelgti kitų šalių tyrimai taip pat rodo, kad imigracijos poveikis priklauso nuo migrantų kvalifikacijos: žemesnės kvalifikacijos darbo rinkose imigracija gali neigiamai veikti darbo užmokesťį, o aukštos kvalifikacijos imigracija gali būti siejama su teigiamu poveikiu ekonomikos augimui. Vis

dėlto pačiame Lietuvos empiriniame tyrime aukštos ir žemos kvalifikacijos imigrantų poveikis atskirai nebuvo vertintas, todėl šių tarptautinės literatūros išvadų negalima tiesiogiai priskirti Lietuvos atvejui.

Šį Lietuvos atvejo vertinimą papildė OECD (2025) pateikiami faktiniai duomenys apie Ukrainos pabėgėlių integraciją į darbo rinką. Lietuvoje jau dirba daugiau kaip 34 tūkst. ukrainiečių, iš jų daugiau kaip 6 tūkst. – gamybos sektoriuje, o statybos ir transporto sektoriuose – daugiau kaip po 3 tūkst. OECD vertinimu, jų įsidarbinimas prisidėjo prie darbo jėgos trūkumo šiuose sektoriuose mažinimo. Vis dėlto šie duomenys pirmiausia rodo migrantų įsitraukimą į darbo rinką ir darbo jėgos pasiūlos padidėjimą, bet savaime neleidžia spręsti apie jų poveikį BVP vienam gyventojui, darbo našumui ar vietinių darbuotojų atlyginimams.

Naujesnį Lietuvos atvejo vertinimą pateikia IMF atlikta potencialaus ekonomikos augimo scenarijų analizė (Boer 2025). Jos rezultatai rodo, kad migracija gali iš dalies sumažinti mažėjančios darbo jėgos neigiamą poveikį Lietuvos potencialiam augimui. Vis dėlto šių rezultatų negalima interpretuoti kaip tiesioginio teigiamo migracijos poveikio BVP vienam gyventojui įrodymo.

Šį vertinimą papildė Lietuvos banko atlikta realiojo BVP augimo dekompozicija. Jos duomenimis, darbingo amžiaus užsienio piliečių skaičiaus ir jų užimtumo lygio pokyčiai sudarė apie 45 proc. viso Lietuvos realiojo BVP augimo 2019–2024 m. (Budrauskas ir Virbickas 2026). Tai rodo reikšmingą užsienio darbo jėgos indėlį į bendrą ekonomikos augimą, tačiau šis rodiklis yra bendro BVP augimo dekompozicijos rezultatas, todėl savaime neparodo poveikio BVP vienam gyventojui ar darbo našumui.

4.10. Lenkija

Efektas: mišrus-neigiamas

Lenkijoje, kaip ir Lietuvoje, imigracija išaugo tik pastaraisiais metais. Visgi Lenkijos pavyzdys įdomus tuo, kad ten jau nuo 2014 metų keliavo itin dideli ukrainiečių darbo migrantų, o vėliau ir karo pabėgėlių srautai, o tai leido išsamiai analizuoti šio reiškinio įtaką šalies ekonomikai.

Šaltiniai rodo, kad 2013-2018 m. daugiausiai laikinų darbuotojų iš Ukrainos imigracija reikšmingai padidino Lenkijos efektyvią darbo jėgos pasiūlą, kasmet prie BVP augimo pridėdama apie 0,5 procentinio punkto ir sudarydama apie 13 % viso ekonomikos augimo tuo laikotarpiu. Visgi Strzelecki et al. (2022) tyrimas pabrėžia, jog Lenkijos stebinantis ekonomikos išaugimas daug labiau sąlygotas darbu imlaus augimo (padidėjusios darbo jėgos pasiūlos) nei bendro produktyvumo augimo.

2022 m. ukrainiečių karo pabėgėlių banga į Lenkiją atvedė naujus beprecedenčius imigrantų srautus. Tarp jų pasiektas 69% įdarbinimo lygis buvo didžiulis pasiekimas – šie srautai išplėtė darbo jėgos pasiūlą bei paskatino didesnę specializaciją, produktyvumo ir atlyginimų kilimą tarp vietinių lenkų darbuotojų (UNHCR 2025).

Vis dėlto Lenkijoje pastebimas „protų švaistymo“ reiškinys – 40% ukrainiečių karo pabėgėlių turi universitetinį išsilavinimą, tačiau tik kiek daugiau nei dešimtadalis dirba pagal specialybę. Licencijavimo ir kalbos barjerai prisideda prie to, kad šių žmonių aukšta kvalifikacija neišnaudojama (UNHCR 2025).

Nors Lenkijos atvejį nagrinėję šaltiniai pažymi teigiamą imigracijos indėlį į bendrą ekonomikos augimą, Strzelecki et al. (2022) rezultatai rodo kitokį poveikį BVP vienam darbuotojui. 2013–2018 m. ukrainiečių darbuotojai prie bendro Lenkijos BVP augimo vidutiniškai pridėjo apie 0,5 procentinio punkto per metus, tačiau jų indėlis į produktyvumo (BVP vienam darbuotojui) augimą siekė apie -0,3 procentinio punkto. Todėl BVP vienam darbuotojui vis tiek augo – vidutiniškai apie 1,8 % per metus, tačiau maždaug 0,9 procentinio punkto lėčiau nei BVP vienam vietiniam darbuotojui. Šį skirtumą lėmė tai, kad imigrantai padidino ne tik bendrą produkciją, bet ir bendrą darbuotojų skaičių, o jų vidutinis produktyvumas buvo mažesnis nei vietinių darbuotojų (Strzelecki et al. 2022).

5 dalis. Kaštų ir naudos apibendrinimas

Ši sisteminė apžvalga, pristačiusi pastarojo šimtmečio Europos ir Lietuvos ekonominės migracijos kontekstą, gilinasi į nuo 2004 m. atliktus tyrimus, analizavusius ekonominę imigracijos įtaką atvykėlius priimančioms valstybėms.

Visų pirma išryškėjo bendros didelei daliai pažangių Europos šalių tendencijos. Pasiekusios aukštą išsivystymo ir socialinės, edukacinės pažangos lygį augančios Europos šalys 20 amžiuje ėmė kviesti laikinus darbuotojus iš užsienio, kurie, užpildė mažiau patrauklias darbo vietas ir leido vietiniams specializuotis ir pereiti į aukštesnės pridėtinės vertės sferas. Tai leido vietinių gyventojų ekonominei gerovei augti dar greičiau.

Visgi šis procesas per kelis dešimtmečius evoliucionavo į gerokai sudėtingesnę realybę. Ekonominiam augimui sulėtėjus (1970-ieji Vakarų Europoje arba 2008-ieji Pietų Europoje) migrantai tapdavo nereikalingi, tačiau juos išsiųsti namo trūko politinės valios. Tuo pačiu įsigalėjo šeimų susijungimo principas, paskatinęs dar didesnius imigrantų srautus vykti į Europą o ne grįžti namo. Prasidėjus humanitarinių krizių genamiems pabėgėlių srautams Vakarų ir Pietų Europos šalys tapo nebe laikinus darbingo amžiaus imigrantų traukos kryptimis, o įvairaus darbingo ir nedarbingo amžiaus nuolatinius imigrantus ir pabėgėlius (legaliai arba ne) priimančiomis šalimis. Nors tai ekonominę laikinos darbo jėgos imigracijos logiką iš dalies kompromitavo, mažas vietinių europiečių gimstamumas vis vien skatina į imigraciją žiūrėti kaip į vieną iš sprendimų. Prie to prisideda ir ekonominėje struktūroje išliekanti paklausa nekvalifikuotai pigiai darbo jėgai, net jei oficialus kursas yra skatinti išskirtinai aukštos kvalifikacijos imigraciją.

Kadangi iš esmės panašūs virsmai dviejų dešimtmečių skirtumu įvyko jau dviejuose Europos regionuose, aiškos šio reiškinio pradžios tendencijos Rytų-Centrinėje Europoje pastaruoju dešimtmečiu leidžia manyti, jog imigracijos srautai regione ir toliau augs. Iš dalies Rytų Europa yra savitas regionas, šiandien traukiantis pakankamai lengvai į vis dar rusiškai mokančią darbo rinką galinčius įsilieti rusakalbius iš posovietinių šalių (Ukraina, Baltarusija, Rusija, vidurio Azijos šalys). Vis dėlto, statistiškai tendencijos Lietuvoje ir Lenkijoje labai panašios į tas, kurios prieš 6 dešimtmečius stebėtos Vakarų Europoje ir kiek vėliau – Pietų Europoje.

Šiuo metų Lietuvoje jau legaliai gyvena virš 200 tūkst. užsieniečių, daugiausia iš posovietinių šalių (Valstybės duomenų agentūra 2026). Absoliuti dauguma jų – darbo imigrantai, kol kas gyvenantys Lietuvoje laikinos rezidencijos teisėmis. Visgi didelė jų dalis netrukus galės pasinaudoti šeimų susijungimo teise, po truputį artindama Lietuvą prie antrojo Europinės imigracijos proceso etapo – nedarbingo amžiaus šeimos narių iš užsienio šalių atvykimo.

Taigi, Lietuva šiandien yra politinio pasirinkimo kryžkelėje. Ji gali arba kartoti didelės dalies Europos migracijos scenarijų, arba gali priešintis srovei, mažinant sienų pralaidumą darbo jėgai iš užsienio arba griežčiau atsirenkant atvykstančius užsieniečius. Šios studijos tikslas buvo pateikti išsamią daugiausiai Europos imigracijos patirties apžvalgą, siekiant padėti informuotai įgyvendinti politinius sprendimus.

Vertinant neselektyviai akivaizdu, jog bendro vienareikšmio požiūrio į imigracijos ekonominius efektus nėra. Imigracija išties gali padėti sukurti darbo vietas ir prisidėti prie biudžeto įplaukų, tačiau efektas išlieka teigiamas tik tol, kol atvyksta tik „svečiai“ darbuotojai – darbingo amžiaus žmonės. Prasidėjus nedarbingo amžiaus asmenų judėjimui šeimų susijungimo ar pabėgėlių srautams, šis efektas pranyksta. Nedarbingo amžiaus imigrantai persveria fiskalinę imigracijos balansą į neigiamą pusę, o žemos kvalifikacijos, pigi ir staigiai išaugusi imigrantų banga gali išstumti vietinius darbuotojus ir didinti nedarbo lygį.

Nedarbo didėjimo iš dalies galima išvengti „dozuojant“ imigracijos srautus, racionaliai planuojant atvykstančiųjų skaičius ilguoju laikotarpiu, vengiant staigaus imigrantų pagausėjimo. Taip bent jau užkertamas kelias staigiam darbo jėgos atpigimui.

Kita vertus, aukštos kvalifikacijos imigracija valstybei labai apsimoka. Čia dauguma tyrimų sutinka, jog ir darbo rinkai, ir biudžetui, ir inovacijoms, ir atlyginimams, ir bendram pajamų lygiui šio tipo imigracija daro beveik vienareikšmiškai teigiamą įtaką. Priešingai, žemesnės kvalifikacijos imigrantų srautai gali mažinti paskatas inovacijoms įmonėse diegti, taip stabdydami technologinę pažangą, efektyvumą ir vieno gyventojų kuriamos pridėtinės vertės augimą. Bet kokios darbo jėgos atvykimas, jei ji užpildo darbo vietas, padidins BVP. Tačiau jei dėl žemos kvalifikacijos sukuriama BVP santykinai padaugėja mažiau nei gyventojų, bendras pajamų lygis šalyje kris.

Vienas iš įdomiausių aspektų, kuriuos pavyko įžvelgti, tai skirtumas tarp imigracijos įtakos vietinių pajamoms ir bendrajam pajamų lygiui šalyje. Daugeliu atveju imigracijos srautai prisideda prie vietinių gyventojų atlyginimų ir pajamų lygio augimo, tačiau visos valstybės mastu, į darbo jėgą ir gyventojų skaičių įtraukus imigrantus, teigiamas efektas pranyksta. Tai iš dalies yra ir dėl „protų švaistymo“, ir dėl kitų integracijos barjerų, ir dėl anksčiau paminėtų efektyvumo skatinimo paskatų nebuvimo.

Tad vietiniams džiaugiantis augančiu pragyvenimo lygiu, imigracija gali kurti problemą ateičiai. Patirtis rodo, jog ilgainiui imigrantai tampa nuolatiniais

gyventojais ir į priimančią šalį atsiveža savo šeimas.¹ Šie gyventojai, užimdami mažiausiai apmokamas darbo vietas, kartu su šeimomis tampa vis labiau socialiai atskiriamais nuo vietinių, kurių pragyvenimo lygis tuo tarpu auga. Šalia to dažnai prisideda ir kultūrinės poliarizacijos augimas priimančioje šalyje, o tai ne tik skatina nepasitenkinimą, bet ir, kaip JAV, 1870–1920 m. imigracijos bangos duomenimis nustatyta, gali pastebimai mažinti BVP vienam gyventojui (Ager ir Brückner 2013).

Į Lietuvą panašių nedidelių Europos šalių patirtis šias bendras įžvalgas labiau patvirtina nei paneigia. Airijoje ir Austrijoje pastebėta, jog pabėgėliai dėl didelių išlaidų integracijai kuria nepakankamai pridėtinės vertės, kad jų priėmimas būtų ekonomiškai naudingas. Skandinavijos šalių ir Nyderlandų pavyzdžiai rodo, jog ši problema pasireiškia ne tik pabėgėlių tarpe, bet bendrai tarp neeuropiečių. Jų atvykimas kuria neigiamą fiskalinį poveikį tiek dėl sudėtingesnės ir brangesnės integracijos, tiek dėl daugiau socialinių išmokų reikalaujančių nedarbingų šeimos narių.

Tačiau Danijos duomenys rodo, kad šie grupių vidurkiai slepia reikšmingą vidinę įvairovę: darbo pagrindu atvykę migrantai fiskališkai gali būti teigiami net ir tada, kai platesnės jų kilmės grupės bendras balansas yra neigiamas (Finansministeriet 2021). Bet tai tiesiogiai priklauso nuo to, ar užsienietis faktiškai dirba.

Airija ir Šveicarija – du įdomūs pavyzdžiai, nes į abi šalis atvyksta nemažai kvalifikuotos darbo jėgos. Airijoje „protų švaistymo“ problema labai stipri, ypač tarp atvykėlių iš Rytų-Centrinės Europos, tačiau Šveicarija – pakankamai sėkmingos aukštos kvalifikacijos imigrantų įtraukimo pavyzdys.

Austrijos ir Danijos atveju pabrėžiama ir stipri skirtis tarp vakariečių ir neeuropiečių imigrantų dėl jų atvykimo įtakos bendrojo pajamų lygio augimui. Vakariečiai (iš ES ir ne ES šalių) pakankamai greitai įsilieja į darbo rinką, nepriklausomai nuo jų kvalifikacijos, tačiau neeuropiečių integracijos (kalbos mokymas, sertifikavimas, įtraukimas į darbo rinką ir pan.) ir socialiniai (gausių nedarbingų šeimos narių išlaikymas) kaštai kuria per didelę ekonominę naštą ir veda prie neigiamos įtakos BVP vienam gyventojui.

Taigi, aktualiausia Lietuvai išvada – aukštos kvalifikacijos imigracija ekonomiškai apsimoka, tačiau žemesnės kvalifikacijos darbo jėgos atvykimas turėtų būti smarkiai „dozuojamas“ ir srautai vertinami įtraukiant šeimų susijungimo ateities veiksnius. Polani (2026) rezultatai rodo, kad toks vertinimas turėtų būti atliekamas namų ūkio lygmeniu, į prognozes įtraukiant ne tik pagrindinio

¹ Ilgalikiame balanse svarbu įvertinti ir grįžtamąją migraciją. Di Martino (2025) JAV modelyje numato, kad per 30 metų iš šalies išvyksta apie 29 proc. imigrantų, todėl ne visi atvykusieji priimančioje šalyje pereina per visą gyvenimo ciklą iki pensinio amžiaus.

darbuotojo kvalifikaciją ir pajamas, bet ir tikėtiną jo partnerio užimtumą, darbo valandas, pajamas bei vaikų skaičių.

Šią išvadą kiek papildo IMF atlikta Lietuvos analizė. Anot Boer (2025), žemesnės kvalifikacijos ne ES darbuotojų migracija taip pat gali būti tikslinga profesijose, kuriose egzistuoja reikšmingas įgūdžių ar darbo jėgos trūkumas. Esminė tokios migracijos sąlyga – migrantų integracija tokiu būdu, kuris kuo labiau didintų produktyvumą ir mažintų įgūdžių neatitikimą.

Lietuvos banko analizė leidžia šią rekomendaciją sukonkretinti: migracijos politikos poreikis turėtų būti siejamas su priežastimi, dėl kurios auga darbdavių priklausomybė nuo užsienio darbuotojų. Jei ją pirmiausia lemia stipri darbo jėgos paklausa ir ilgalaikis konkrečių įgūdžių trūkumas, didesnę reikšmę įgyja tikslinis trūkstamų kompetencijų darbuotojų pritraukimas ir jų integracija. Jei priklausomybę nuo užsienio darbo jėgos labiau lemia silpnesnė vietinių darbuotojų pasiūla ar mažėjantis jų dalyvavimas darbo rinkoje, politikos dėmesys turėtų krypti į vietinių darbuotojų aktyvinimą ir dalyvavimo paskatas (Garcia-Louzao ir Tarasonis 2026).

Imigracija turėtų būti palaipsninė, be staigių šuolių, ir lydima stiprios integracinės politikos. Pvz., nors Danijoje neeuropiečių imigracija turi neigiamą fiskalinę įtaką (Hansen et al. 2017; Hinte ir Zimmermann 2014), rezultatus gali pagerinti tikslinės integracijos priemonės – visų pirma intensyvūs kalbos kursai ir įdarbinimas stipresnėse darbo rinkose (UNHCR 2025).

Iš pirmo žvilgsnio Lietuvoje integracijos problemos ekonominiu požiūriu nėra – nekvalifikuoti darbuotojai iš vidurio Azijos, Baltarusijos, Ukrainos susikalba su vietiniais darbdaviais rusiškai, o iš kitų kraštų – angliškai. Vis dėlto, kaip rodo Airijos atvejis, Lietuvoje galimai net turimi imigrantų srautai nėra iki galo ekonomiškai išnaudoti, jeigu dėl kalbinės ir kitokios integracijos trūkumo šie žmonės dirba kvalifikacijos neatitinkančius darbus.

Kyla natūralus klausimas – kodėl šalys renkasi skatinti imigraciją, jeigu ilgalaikiai tyrimai nerodo aiškaus teigiamo ilgalaikio ekonominio efekto? Labai svarbi ir išliekanti motyvacija yra demografija. Daugelyje Europos šalių gimstamumas yra per mažas išlaikyti pastoviam gyventojų skaičiui. Visuomenės sensta ir dažniausiai finansinės paskatos gimstamumui didinti būna neveiksmingos arba šio kurso nepavyksta išlaikyti pakankamai ilgai dėl didelių finansinių kaštų (įdomus Aliaskos atvejis, kur itin didelės pinigų sumos iš naftos gavybos dividendų sugebėjo paskatinti gimstamumą, žr. Yonzan et al. (2024)). Taigi, imigracija daugeliui šalių atrodo kaip akivaizdus ir bemaž vienintelis sprendimas, jei siekiama išlaikyti nemažėjantį gyventojų skaičių.

Visgi tokioms šalims kaip Lietuva ar Lenkija, kurios sėkmingai ekonomiškai vystosi, galioja ir papildomas viliojantis aspektas. Kaip ir Vakarų Europoje

praeito amžiaus 6-7 dešimtmečiais arba Pietų Europoje 8-10 dešimtmečiais laikinų darbuotojų atvykimas yra patrauklus būdas spartinti vietinių gyventojų struktūrinį persikėlimą į aukštesnės pridėtinės vertės sektorius. Taip prie esamo ekonominio augimo pridėdamas papildomas greitinantis dėmuo. Kol šie imigrantai yra tik dirbantieji, gyvena „šalia“ vietinių gyventojų ir manoma, kad jie nuošalyje ir liks, tol tai atrodo kaip patraukli ekonominio augimo priemonė. Vis dėlto, imigracijai įsibėgėjant reikia prognozuoti būsimus srautus ir pasekmes, kuomet prasidės šeimų susijungimo procesai ir šalia dirbančiųjų atsiras daugiau nei po vieną nedirbantįjį.

6 dalis. Rekomendacijos

Šioje sisteminėje apžvalgoje pateikti argumentai ir išvados apima tik socioekonominę sferą. Vis dėlto, imigracija turi svarbių neekonominių pasekmių, kurių pati rizikingiausia – nuolatinės žemos pajamos gaunančios visuomenės dalies, kuri nuo daugumos atskirta kalbos bei išvaizdos, formavimasis.

Dėl vietos trūkumo šioje studijoje šių aspektų tinkamai apžvelgti neįmanoma. Jų įtraukimas į bendrą imigracijos kaštų-naudos analizės paveikslą padėtų dar geriau suprasti, kokio pobūdžio imigracija apsimoka. Lietuvai labai aktualus ir nacionalinio saugumo klausimas, kurį jau sėkmingai su imigracija iš Baltarusijos ir Rusijos susiejo Narbutaitienė (2024).

Šioje studijoje taipogi pastebėta, jog trūksta tyrimų, nagrinėjančių imigracijos įtaką bendrajam pajamų lygiui (BVP vienam gyventojui) ypač, kai tarp gyventojų ar dirbančiųjų įtraukiami ir patys imigrantai. Būtent įtaka šiam rodikliui leistų daug stipriau atsakyti į klausimą, ar ir kokia migracija ekonomiškai apsimoka.

Galiausiai, trūksta tyrimų pačiai Lietuvai ir joje vykstantiems procesams Europos kontekste. Viena aktuali tyrimų kryptis būtų Lietuvos imigracijos fiskalinį poveikį modeliuoti namų ūkių lygmeniu, atskirai vertinant pagrindinio migranto ir jo partnerio užimtumą bei pajamas, šeimos sudėtį ir vaikų skaičių, kaip tai daro Polani (2026). Šį modeliavimą būtų tikslinga papildyti ir kartų perspektyva: Di Martino (2025) metodika į fiskalinį vertinimą įtraukia migrantų vaikus bei anūkus, jų išsilavinimo struktūrą ir būsimą mokestinį indėlį. Tai leistų Lietuvos atveju atskirti trumpalaikius vaikų švietimo ir kitų viešųjų paslaugų kaštus nuo jų vėlesnio įsitraukimo į darbo rinką.

Taipogi Lietuvoje nedarbo lygis vienas aukščiausių Europoje (Eurostat 2025), nors imigracijos srautai dideli. Nemažoje dalyje kitų Rytų-Centrinės Europos

šalių jis gerokai žemesnis. Tad įvertinti naujausios imigracijos bangos sąsajas su nedarbo lygiu Lietuvoje ir Europoje būtų labai naudinga.

Nepakankamai nagrinėta ir imigracijos įtaka tarptautinės prekybos konkurencingumui. Mažindama gamybos kaštus pigios darbo jėgos imigracija gali sumažinti eksportuojamų prekių kainas užsienio šalims. Kita vertus, ilguoju laikotarpiu pigi darbo jėga gali išstumti efektyvumą skatinančias inovacijas dėl paskatų technologiškai procesų sąnaudoms mažinti nebuvimo. Tik empiriniai tyrimai gali parodyti, kuri iš šių jėgų stipriau veiktų tokią šalį, kaip Lietuva.

Visgi, atsižvelgiant į apžvelgtus tyrimus ir analizuojant grynai ekonominę imigracijos poveikį valstybei, **apsimoka skatinti tik kvalifikuotos darbo jėgos imigraciją, o pigios žemesnės kvalifikacijos darbo jėgos imigracijos politika turėtų būti atsargi, palaipsninė, paremta prognozėmis, kilmės šalių vertinimu** bei lydimą stiprios **integracijos politikos** ir saugiklių nuo staigaus **nedirbančiųjų** šeimų narių atvykimo.

Galiausiai, viešajame diskurse labai svarbu atskirti mikroekonominės ir makroekonominės imigracijos (ribojimo) pasekmes. Neginčytina, jog valstybei imantis griežtai selektyvios imigracijos politikos, nuo to nukentės atskiros įmonės, nesugebančios prisitaikyti prie pigios darbo jėgos stygiaus (Esses et al. 2012). Tikėtina, jog dalis tų įmonių bankrutuos ir tai skausmingai atsilieps jose dirbantiems ir į jas investuojantiems. Tokios tendencijos neabejotinai bus girdimos viešojoje erdvėje ir migracijos politikos formuotojams reikia būti pasiruošusiems į tai reaguoti. Šioje apžvalgoje pateiktos studijos, analizavusios poveikį bendrajam pajamų lygiui arba BVP vienam gyventojui, atsižvelgia į tai. Jų nurodomas poveikis (teigiamas, neigiamas ar neutralus) atsiranda nepaisant to, jog bus bankrutuojančių įmonių.

Ypač aktualūs Danijos ir Nyderlandų pavyzdžiai, kur buvo gilinamasi į nekvalifikuotų daugiausiai ne ES imigrantų įtaką ekonominiam augimui šalyje. Nepaisant to, jog nemažai įmonių šiose šalyse neišgyventų, selektyvi imigracija vidutiniam gyventojui šalyje būtų naudingesnė nei bendra neselektyvi daugiausiai nekvalifikuotos darbo jėgos imigracija.

Kita vertus, aukštos kvalifikacijos darbo jėgos gausėjimas, ypač iš šalių, kur potikėtino šeimų susijungimo atvykstantis dirbančiojo asmens partneris taipogi dirbs, yra signalas verslui, kuriam reikalinga išsilavinusi darbo jėga. Tokiu būdu migracijos strategija siunčia investuotojams signalą, jog išsilavinusios darbo jėgos aukštos pridėtinės vertės investicijoms bus. Tai savo ruožtu **skatina kapitalo ir visos ekonomikos persiorientavimą link aukštos pridėtinės vertės** sektorių.

Bibliografija

- Ager, P., & Brückner, M. (2013). Cultural diversity and economic growth: Evidence from the US during the age of mass migration. *European Economic Review*, 64, 76–97. <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2013.07.011>
- Albert, C. (2021). The Labor Market Impact of Immigration: Job Creation versus Job Competition. *American Economic Journal. Macroeconomics*, 13(1), 35–78. <https://doi.org/10.1257/mac.20190042>
- Aleksynska, M., & Tritah, A. (2015). The heterogeneity of immigrants, host countries' income and productivity: A channel accounting approach. *Economic Inquiry*, 53(1), 150–172. <https://doi.org/10.1111/ecin.12141>
- Alesina, A., Harnoss, J., & Rapoport, H. (2016). Birthplace diversity and economic prosperity. *Journal of Economic Growth* (Boston, Mass.), 21(2), 101–138. <https://doi.org/10.1007/s10887-016-9127-6>
- Alesina, A., & Tabellini, M. (2024). The political effects of immigration: Culture or economics? *Journal of Economic Literature*, 62(1), 5–46. <https://doi.org/10.1257/jel.20221643>
- Alves, J., Craveiro, D., Garcia, M. T. M., & Albuquerque, P. (2019). The impact of international migration on the public pension system: The case of Portugal. *International Social Security Review*, 72(1), 103–118. <https://doi.org/10.1111/issr.12199>
- Bahar, D., & Rapoport, H. (2018). MIGRATION, KNOWLEDGE DIFFUSION AND THE COMPARATIVE ADVANTAGE OF NATIONS. *The Economic Journal* (London), 128(612), F273–F305. <https://doi.org/10.1111/econj.12450>
- Bahar, D., Choudhury, P., & Rapoport, H. (2020). Migrant inventors and the technological advantage of nations. *Research Policy*, 49(9), Article 103947. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2020.103947>
- Bahar, D., Rapoport, H., & Turati, R. (2020). Does Birthplace Diversity Affect Economic Complexity? Cross-Country Evidence. IDEAS Working Paper Series from RePEc.
- Barrell, R., Fitzgerald, J., & Riley, R. (2010). EU Enlargement and Migration: Assessing the Macroeconomic Impacts. *Journal of Common Market Studies*, 48(2), 373–395. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2009.02056.x>
- Basso, G., Mathur, M. R., & Peri, G. (2026). Immigration and macroeconomic outcomes in OECD countries (NBER Working Paper No. 35523). National Bureau of Economic Research. <https://doi.org/10.3386/w35523>
- Ben-Gad, M. (2004). The economic effects of immigration—a dynamic analysis. *Journal of Economic Dynamics & Control*, 28(9), 1825–1845. <https://doi.org/10.1016/j.jedc.2003.04.008>
- Blit, J., Skuterud, M., & Zhang, J. (2020). Can skilled immigration raise innovation? Evidence from Canadian Cities. *Journal of Economic Geography*, 20(4), 879–901. <https://doi.org/10.1093/jeg/lbz029>
- Boer, L. (2025). Potential growth and migration: Republic of Lithuania (IMF Selected Issues Paper No. 2025/138). International Monetary Fund.
- Bonin, H. (2005). Wage and Employment Effects of Immigration to Germany: Evidence from a Skill Group Approach. IDEAS Working Paper Series from RePEc.
- Borjas, G. J. (2001). Does immigration grease the wheels of the labor market? *Brookings Papers on Economic Activity*, 2001(1), 69–119. <http://www.jstor.com/stable/1209159>
- Borjas, G. J. (2014). *Immigration economics*. Harvard University Press.

Borjas, G. J. (2018). Lessons from Immigration Economics. *The Independent Review* (Oakland, Calif.), 22(3), 329–340.

Borjas, G. J. (2021). Immigration and Economic Growth. In G. R. Zodrow & J. W. Diamond (Eds.), *Prospects for Economic Growth in the United States* (pp. 78–112).

Boubtane, E., Coulibaly, D., & Rault, C. (2013). Immigration, unemployment and GDP in the host country: Bootstrap panel Granger causality analysis on OECD countries. *Economic Modelling*, 33, 261–269. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2013.04.017>

Boubtane, E., Dumont, J.-C., & Rault, C. (2016). Immigration and economic growth in the OECD countries 1986–2006. *Oxford Economic Papers*, 68(2), Article gpw001. <https://doi.org/10.1093/oep/gpw001>

Budrauskas, R., & Virbickas, E. (2026). Migration: How it affects economic developments in Lithuania? In *Lithuanian Economic Review*, April 2026 (pp. 27–29). Lietuvos bankas.

Burchardi, K. B., Chaney, T., Hassan, T. A., Tarquinio, L., & Terry, S. J. (2020, May; rev. 2021, November). Immigration, innovation, and growth (NBER Working Paper No. 27075). National Bureau of Economic Research. <https://www.nber.org/papers/w27075>

Caselli, F., Gloe, A., Dizioli, A., & Toscani, F. (2024, October 14). Macroeconomic implications of the recent surge of immigration to the EU. VoxEU. CEPR. <https://cepr.org/voxeu/columns/macroeconomic-implications-recent-surge-immigration-eu>

Cervený, J., & van Ours, J. C. (2013). Unemployment of Non-Western Immigrants in the Great Recession. *De Economist*, 161(4), 463–480. <https://doi.org/10.1007/s10645-013-9216-2>

Chojnicki, X., & Ragot, L. (2016). Impacts of Immigration on an Ageing Welfare State: An Applied General Equilibrium Model for France. *Fiscal Studies*, 37(2), 258–284. <https://doi.org/10.1111/j.1475-5890.2015.12059>

Chojnicki, X., Ragot, L., & Sokhna, N.-P. (2022). L'impact budgétaire de trente ans d'immigration en France : une approche comptable. *Revue économique*, 73(4), 529–583. <https://doi.org/10.3917/reco.734.0529>

Christl, M., Bélanger, A., Conte, A., Mazza, J., & Narazani, E. (2021). The fiscal impact of immigration in the EU. IDEAS Working Paper Series from RePEc.

Clemens, M. A., & Hunt, J. (2019). The labor market effects of refugee waves: reconciling conflicting results. *Industrial & Labor Relations Review*, 72(4), 818–857. <https://doi.org/10.1177/0019793918824597>

Collado, M. D., Iturbe-Ormaetxe, I., & Valera, G. (2004). Quantifying the impact of immigration on the Spanish welfare state. *International Tax and Public Finance*, 11, 335–353. Kluwer Academic Publishers.

Crafts, N., & Toniolo, G. (2010). Aggregate growth, 1950–2005. In *The Cambridge Economic History of Modern Europe* (pp. 296–332). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511794841.014>

Cristea, L. A., & Grabara, J. (2019). Fiscal impact of the Migration phenomenon. *Journal of International Studies* (Kyiv), 12(4), 144–159. <https://doi.org/10.14254/2071-8330.2019/12-4/10>

D'Amuri, F., Ottaviano, G. I. P., & Peri, G. (2010). The labor market impact of immigration in Western Germany in the 1990s. *European Economic Review*, 54(4), 550–570. <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2009.10.002>

Dalmonte, A., & Frattini, T. (2024, August 13). Skilled but struggling: The 'brain waste' dilemma of migrants in Europe. VoxEU. CEPR. <https://cepr.org/voxeu/columns/skilled-struggling-brain-waste-dilemma-migrants-europe> (cepr.org)

- Deloitte. (2025, June). Analysis of the impact of refugees from Ukraine on the economy of Poland (2nd ed.). Prepared in cooperation with UNHCR, the UN Refugee Agency; views expressed are Deloitte's and may not reflect those of UNHCR.
- Di Martino, D. (2025). The Fiscal Impact of Immigration: 2025 Update. Manhattan Institute.
- Doomernik, J., & Bruquetas-Callejo, M. (2016). National Immigration and Integration Policies in Europe Since 1973 (Blanca. Garcés-Mascareñas & Rinus. Penninx, Eds.; pp. 57-7). Springer Nature.
- Dustmann, C., & Frattini, T. (2014). The Fiscal Effects of Immigration to the UK. *The Economic Journal* (London), 124(580), F593–F643. <https://doi.org/10.1111/ecoj.12181>
- Dustmann, C., Glitz, A., & Vogel, T. (2009). Employment, Wages, and the Economic Cycle: Differences between Immigrants and Natives (IZA Discussion Paper No. 4432). Institute for the Study of Labor (IZA).
- Dustmann, C., Schönberg, U., & Stuhler, J. (2016). The impact of immigration: Why do studies reach such different results? *Journal of Economic Perspectives*, 30(4), 31–56. <https://doi.org/10.1257/jep.30.4.31>
- Edo, A. (2015). The Impact of Immigration on Native Wages and Employment. *The B.E. Journal of Economic Analysis & Policy*, 15(3), 1151–1196. <https://doi.org/10.1515/bejeap-2014-0075>
- Edo, A. (2019). The impact of immigration on the labor market. *Journal of Economic Surveys*, 33(3), 922–948.
- Edo, A. (2020). The Impact of Immigration on Wage Dynamics: Evidence from the Algerian Independence War. *Journal of the European Economic Association*, 18(6), 3210–3260. <https://doi.org/10.1093/jeea/jvz064>
- Edo, A., & Rapoport, H. (2019). Minimum wages and the labor market effects of immigration. *Labour Economics*, 61, Article 101753. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2019.101753>
- EIU. (2025, March 13). The new economics of immigration. *The Economist* (Online). <https://www.proquest.com/magazines/new-economics-immigration/docview/3176618671/se-2>
- Engler, P. (2023). The Macroeconomic Effects of Large Immigration Waves. IMF Working Paper, 2023(259), 1. <https://doi.org/10.5089/9798400261794.001>
- Esposito, P., Collignon, S., & Scicchitano, S. (2020). The effect of immigration on unemployment in Europe: Does the core-periphery dualism matter? *Economic Modelling*, 84, 249–258. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2019.04.014>
- Esses, V. M., Brochu, P. M., & Dickson, K. R. (2012). Economic costs, economic benefits, and attitudes toward immigrants and immigration. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 12(1), 133–137.
- Eurostat Database. Accessed on August 2, 2025, 2025. <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
- Eurostat. (2025, March). Migration to and from the EU. Statistics Explained. European Commission. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_to_and_from_the_EU
- Finansministeriet. (2021, October). Indvandrerens nettobidrag til de offentlige finanser i 2018. Finansministeriet.
- Finotelli, C., & Kolb, H. (2017). “The Good, the Bad and the Ugly” Reconsidered: A Comparison of German, Canadian and Spanish Labour Migration Policies. *Journal of Comparative Policy Analysis*, 19(1), 72–86. <https://doi.org/10.1080/13876988.2015.1095429>

- Foged, M., & Peri, G. (2016). Immigrants' Effect on Native Workers: New Analysis on Longitudinal Data. *American Economic Journal. Applied Economics*, 8(2), 1–34. <https://doi.org/10.1257/app.20150114>
- Garcia-Louzao, J., & Tarasonis, L. (2026). Lithuanian labour market development: Growing role of migration. In *Lithuanian Economic Review*, April 2026 (pp. 24–26). Lietuvos bankas.
- Gerfin, M., & Kaiser, B. (2010). The effects of immigration on wages: An application of the structural skill-cell approach. *Schweizerische Zeitschrift Für Volkswirtschaft Und Statistik*, 146(4), 709–739. <https://doi.org/10.1007/BF03399334>
- Giovanis, E. (2022). The effects of international migration on well-being of natives and immigrants: evidence from Germany, Switzerland and the UK. *SN Business & Economics*, 2(6), Article 45. <https://doi.org/10.1007/s43546-022-00230-5>
- Grubliauskytė, D. (2024). Šiuolaikiniai tarptautinės imigracijos srutai, jų priežastys ir ekonominiai padariniai Lietuvoje (Master's thesis). Vilnius University.
- Hajighasemi, A., & Oghazi, P. (2022). Outcomes of Swedish migration and economics of the welfare system. *Economic Research - Ekonomska Istraživanja*, 35(1), 986–1010. <https://doi.org/10.1080/1331677X.2021.1952089>
- Halikiopoulou, D., & Vlandas, T. (2020). When economic and cultural interests align: The anti-immigration voter coalitions driving far right party success in Europe. *European Political Science Review*, 12(4), 427–448. <https://doi.org/10.1017/S175577392000020X>
- Halla, M., Wagner, A. F., & Zweimüller, J. (2017). Immigration and voting for the far right. *Journal of the European Economic Association*, 15(6), 1341–1385.
- Hansen, M. F., Schultz-Nielsen, M. L., & Tranæs, T. (2017). The fiscal impact of immigration to welfare states of the Scandinavian type. *Journal of Population Economics*, 30(3), 925–952. <https://doi.org/10.1007/s00148-017-0636-1>
- Hanson, G. H. (2012). Immigration and economic growth. *The Cato Journal*, 32(1), 25–34.
- Helfer, F., Grossmann, V., & Osikominu, A. (2023). How does immigration affect housing costs in Switzerland? *Schweizerische Zeitschrift Für Volkswirtschaft Und Statistik*, 159(1), Article 5. <https://doi.org/10.1186/s41937-023-00110-1>
- Hennessey, G., & Hagen-Zanker, J. (2020). The fiscal impact of immigration: a review of the evidence. In *Policy File*. Overseas Development Institute.
- Hercog, M. (2019). High-Skilled Migration (S. Gold & S. Nawyn, Eds.; pp. 233–327). Routledge.
- Hinte, H., & Zimmermann, K. F. (2014). Does the Calculation Hold? The Fiscal Balance of Migration to Denmark and Germany. *IDEAS Working Paper Series from RePEc*.
- Holler, J., & Schuster, P. (2020). Long-run fiscal consequences of refugee migration—The case of Austria. *FinanzArchiv*, 76(3), 266–310. <https://doi.org/10.1628/fa-2020-0009>
- Huber, P., & Oberdabernig, D. A. (2016). Decomposing welfare wedges: An analysis of welfare dependence of immigrants and natives in Europe. *Kyklos (Basel)*, 69(1), 82–107. <https://doi.org/10.1111/kykl.12104>
- Hunt, J., & Gauthier-Loiselle, M. (2010). How Much Does Immigration Boost Innovation? *American Economic Journal. Macroeconomics*, 2(2), 31–56. <https://doi.org/10.1257/mac.2.2.31>
- IMF. (2020). The macroeconomic effects of global migration. In *World Economic Outlook*. (Chapter 4).

IMF. (2024). Migration into the EU: Stocktaking of recent developments and macroeconomic implications. IMF Working Paper.

Jaumotte, F., Koloskova, K., & Saxena, S. C. (2016). Impact of Migration on Income Levels in Advanced Economies. IDEAS Working Paper Series from RePEc.

Kanacs, d'Artis, & Lecca, P. (2018). Long-term social, economic and fiscal effects of immigration into the EU: The role of the integration policy. *World Economy*, 41(10), 2599–2630. <https://doi.org/10.1111/twec.12637>

Kane, T. & Rutledge, Z. (2018). Immigration and Economic Performance in the US: Evidence from the 50 States. IDEAS Working Paper Series from RePEc.

Kangasniemi, M., Mas, M., Robinson, C., & Serrano, L. (2012). The economic impact of migration: productivity analysis for Spain and the UK. *Journal of Productivity Analysis*, 38(3), 333–343. <https://doi.org/10.1007/s11123-012-0280-4>

Karpestam, P., & Andersson, F.N.G. (2019). Economic perspectives on migration (S. Gold & S. Nawyn, Eds.; pp. 32–44). Routledge.

Kerr, S. P., & Kerr, W. R. (2011). Economic impacts of immigration: A survey (NBER Working Paper No. 16736). National Bureau of Economic Research. <https://www.nber.org/papers/w16736>

Kisswani, K. M., & Khan, S. (2022). Immigration and GDP nexus: is the association asymmetric? *Economic Change and Restructuring*, 56(1), 215–236. <https://doi.org/10.1007/s10644-022-09420-5>

Komlosy, A. (2018). Western Europe. In K. Hofmeester & M. van der Linden (Eds.), *Handbook Global History of Work* (Ch. 2.7). Walter de Gruyter GmbH. <https://doi.org/10.1515/9783110424584-008>

Lemos, S., & Portes, J. (2014). New Labour? The Effects of Migration from Central and Eastern Europe on Unemployment and Wages in the UK. *The B.E. Journal of Economic Analysis & Policy*, 14(1), 299–338. <https://doi.org/10.1515/bejeap-2013-0065>

Lewis, E., & Peri, G. (2015). Immigration and the Economy of Cities and Regions. In *Handbook of Regional & Urban Economics* (Vol. 5, pp. 625–685). Elsevier B.V. <https://doi.org/10.1016/B978-0-444-59517-1.00010-6>

Llull, J. (2018). The effect of immigration on wages: Exploiting exogenous variation at the national level. *The Journal of Human Resources*, 53(3), 608–662. <https://doi.org/10.3368/jhr.53.3.0315-7032R2>

Long, K. (2013). When refugees stopped being migrants: Movement, labour and humanitarian protection. *Migration Studies*, 1(1), 4–26. <https://doi.org/10.1093/migration/mns001>

LSM - Lietuvos statistikos metraštis 1991 m. Vilnius: Lietuvos statistikos departamentas, 1992.

Lucassen, L., & Lucassen, J. (2019). European migration history (S. Gold & S. Nawyn, Eds.; pp. 32–44). Routledge.

Mackie, C. & Blau, F. D. (Eds.). (2017). Employment and wage impacts of immigration: Empirical evidence. In *The economic and fiscal consequences of immigration* (pp. 162–232). National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/23550>

Mackie, C. & Blau, F. D. (Eds.). (2017). Employment and wage impacts of immigration: Theory. In *The economic and fiscal consequences of immigration* (pp. 137–161). National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/23550>

- Mackie, C. & Blau, F. D. (Eds.). (2017). Estimating the fiscal impacts of immigration—Conceptual issues. In *The economic and fiscal consequences of immigration* (pp. 275–310). National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/23550>
- Mackie, C. & Blau, F. D. (Eds.). (2017). Past and future fiscal impacts of immigrants on the nation. In *The economic and fiscal consequences of immigration* (pp. 311–375). National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/23550>
- Mackie, C. & Blau, F. D. (Eds.). (2017). Wider production, consumption, and economic growth impacts (pp. 233–273). National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/23550>
- Mäkelä, E. (2017). The effect of mass influx on labor markets: Portuguese 1974 evidence revisited. *European Economic Review*, 98, 240–263. <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2017.06.016>
- Mayr, K. (2005). The Fiscal Impact of Immigrants in Austria – A Generational Accounting Analysis. *Empirica*, 32(2), 181–216. <https://doi.org/10.1007/s10663-005-1758-3>
- Manacorda, M., Manning, A., & Wadsworth, J. (2012). The impact of immigration on the structure of wages: Theory and evidence from Britain. *Journal of the European Economic Association*, 10(1), 120–151. <https://doi.org/10.1111/j.1542-4774.2011.01049.x>
- Martinsen, D. S., & Pons Rotger, G. (2017). The fiscal impact of EU immigration on the tax-financed welfare state: Testing the ‘welfare burden’ thesis. *European Union Politics*, 18(4), 620–639. <https://doi.org/10.1177/1465116517717340>
- McAuliffe, M., & Oucho, L. A. (Eds.). (2024). *World Migration Report 2024*. International Organization for Migration.
- McHenry, P. (2015). Immigration and the human capital of natives. *The Journal of Human Resources*, 50(1), 34–71. <https://doi.org/10.1353/jhr.2015.0002>
- Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. (2025, August 5). *Imigracijos rodikliai*. Migracijos departamentas. Retrieved December 15, 2025, from <https://migracija.lrv.lt/lt/statistika/menesine-migracijos-statistika/imigracijos-rodikliai/>
- Ministry of Immigration and Integration. (2024, August). *International migration – Denmark: Report to OECD*. Ministry of Immigration and Integration. <https://uim.dk>
- "Misiunas, R. J. and R. Taagepera. *The Baltic states: years of dependence, 1940-1990*. Expanded and updated ed. London: Hurst, 1993"
- Morales, N. (2025). High-Skill Migration, Multinational Companies and the Location of Economic Activity. *The Review of Economics and Statistics*, 107(4), 982–996. https://doi.org/10.1162/rest_a_01327
- Münz, R., Straubhaar, T., Vadean, F. P., & Vadean, N. (2006). The costs and benefits of European immigration (HWWI Policy Report No. 3). Hamburgisches WeltWirtschaftsinstitut (HWWI). <https://hdl.handle.net/10419/46220>
- Narbutaitienė, A. (2024). *Migracija kaip grėsmė nacionaliniam saugumui Lietuvoje: Rizikų valdymas* [Master's thesis, Klaipėda University].
- Nickell, S., & Saleheen, J. (2015). The impact of immigration on occupational wages: evidence from Britain. *IDEAS Working Paper Series from RePEc*.
- OBR - Office for Budget Responsibility. (2024, March). *Economic and fiscal outlook (CP 1027)*. Her Majesty's Stationery Office. <https://obr.uk/efo/economic-and-fiscal-outlook-march-2024/>

OBR - Office for Budget Responsibility. (2024, September). Fiscal risks and sustainability (CP 1142). Her Majesty's Stationery Office. <https://obr.uk/frs/fiscal-risks-and-sustainability-september-2024/>

OECD. (2025). OECD Economic Surveys: Lithuania 2025. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/4abf1ea5-en>

Oliinyk, O., Bilan, Y., Mishchuk, H., Akimov, O., & Vasa, L. (2021). The impact of migration of highly skilled workers on the country's competitiveness and economic growth. *Montenegrin Journal of Economics*, 17(3), 7–19. <https://doi.org/10.14254/1800-5845/2021.17-3.1>

Oso, L., Kaczmarczyk, P., & Salamońska, J. (2022). Labour Migration (Peter. Scholten, Ed.; pp. 117-135). Springer Nature.

Österman, M., Palme, J., & Ruhs, M. (2024). Free Movement versus European Welfare States? Variations of the Fiscal Effects of EU Migrants across Welfare State Regimes. *Politics & Society*, 52(3), 376–408. <https://doi.org/10.1177/00323292231182516>

Ottaviano, G. I. P., & Peri, G. (2012). Rethinking the effect of immigration on wages. *Journal of the European Economic Association*, 10(1), 152–197. <https://doi.org/10.1111/j.1542-4774.2011.01052.x>

Paggiaro, A. (2013). How do immigrants fare during the downturn? Evidence from matching comparable natives. *Demographic Research*, 28(8), 229–258. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2013.28.8>

Peri, G., & Sparber, C. (2009). Task Specialization, Immigration, and Wages. *American Economic Journal. Applied Economics*, 1(3), 135–169. <https://doi.org/10.1257/app.1.3.135>

Peri, G., & Yassenov, V. (2019). The labor market effects of a refugee wave: Synthetic control method meets the Mariel boatlift. *Journal of Human Resources*, 54(2), 267–309. <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26627853>

Piyapromdee, S. (2021). The Impact of Immigration on Wages, Internal Migration, and Welfare. *The Review of Economic Studies*, 88(1 (318)), 406–453. <https://doi.org/10.1093/res-tud/rdaa029>

Pogarska, O., Tucha, O., Spivak, I., & Bondarenko, O. (2023, March 7). How Ukrainian migrants affect the economies of European countries. *VoxEU*. CEPR. <https://cepr.org/voxeu/columns/how-ukrainian-migrants-affect-economies-european-countries>

Polani, U. (2026, August). Migration, Household Employment & Europe's Public Finances (Working Paper No. 26-22). Stanford Institute for Economic Policy Research (SIEPR), Stanford University.

Poledna, S., Strelkovskii, N., Conte, A., Goujon, A., Linnerooth-Bayer, J., Catalano, M., & Rovenskaya, E. (2024). Economic and labour market impacts of migration in Austria: an agent-based modelling approach. *Comparative Migration Studies*, 12(1), Article 18. <https://doi.org/10.1186/s40878-024-00374-3>

Portes, J. (2018, April 6). The economic impacts of immigration to the UK. *VoxEU*. CEPR. <https://cepr.org/voxeu/columns/economic-impacts-immigration-uk>

Preston, I. (2014). The Effect of Immigration on Public Finances. *The Economic Journal* (London), 124(580), F569–F592. <https://doi.org/10.1111/eoj.12180>

Privalko, I., McGinnity, F., Curristan, S., & Enright, S. (2025). How Do Migrants Fare in the Irish Labor Market? Country of Origin, Gender, Asylum and Ethnicity Effects. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 23(2), 268–291. <https://doi.org/10.1080/15562948.2023.2196664>

Raijman, R. (2019). Immigration and the informal economy (S. Gold & S. Nawyn, Eds.; pp. 178–187). Routledge.

- Rodríguez-Planas, N., & Nollenberger, N. (2016). Labor market integration of new immigrants in Spain. *IZA Journal of Labor Policy*, 5, Article 4. <https://doi.org/10.1186/s40173-016-0062-0>
- Roodenburg, H., Euwals, R., & Ter Rele, H. (2004). Effects of immigration on labour markets and government budgets: The case of the Netherlands. *European Review*, 12(3), 377–398. <https://doi.org/10.1017/S1062798704000269>
- Rowthorn, R. (2008). The fiscal impact of immigration on the advanced economies. *Oxford Review of Economic Policy*, 24(3), 560–580. <https://doi.org/10.1093/oxrep/grn025>
- Schierup, C.-U. (1985). *The Immigrants and the Crisis*.
- Schrover, M. (2018). Labour Migration. In M. van der Linden & K. Hofmeester (Eds.), *Handbook Global History of Work* (pp. 433–468). Walter de Gruyter GmbH. <https://doi.org/10.1515/9783110424584-023>
- Șerban, A. C., Aceleanu, M. I., Dospinescu, A. S., Țîrcă, D.-M., & Novo-Corti, I. (2020). The impact of EU immigration on economic growth through the skill composition channel. *Technological and Economic Development of Economy*, 26(2), 479–503. <https://doi.org/10.3846/tede.2020.11954>
- Sisk, B., & Donato, K. M. (2016). Weathering the Storm? The Great Recession and the Employment Status Transitions of Low-Skill Male Immigrant Workers in the United States. *International Migration Review*, 50(4), 1–35. <https://doi.org/10.1111/imre.12260>
- Slater, M. (1979). Migrant employment, recessions, and return migration: Some consequences for migration policy and development. *Studies in Comparative International Development*, Fall-Winter 1979.
- Slettebak, M. H. (2021). Labour migration and increasing inequality in Norway. Sage Publications. <https://doi.org/10.1177/0001699320930261>
- Steinhardt, M. F. (2011). The wage impact of immigration in Germany: New evidence for skill groups and occupations. *The B.E. Journal of Economic Analysis & Policy*, 11(1, Art. 31), Article 31. <https://doi.org/10.2202/1935-1682.2615>
- Strzelecki, P., Growiec, J., & Wyszynski, R. (2022). The contribution of immigration from Ukraine to economic growth in Poland. *Review of World Economics*, 158(2), 365–399. <https://doi.org/10.1007/s10290-021-00437-y>
- Tamborini, C. R., & Villarreal, A. (2021). Immigrants' Employment Stability Over the Great Recession and Its Aftermath. *Demography*, 58(5), 1867–1895. <https://doi.org/10.1215/00703370-9429459>
- Tumen, S. (2016). The economic impact of Syrian refugees on host countries: Quasi-experimental evidence from Turkey. *American Economic Review: Papers & Proceedings*, 106(5), 456–460. <https://doi.org/10.1257/aer.p20161065>
- Tutlys, S. (2024). Lietuvos sovietinimas, rusinimas ir kolonizavimas. In *Visuotinė lietuvių enciklopedija*. <https://www.vle.lt/straipsnis/lietuvos-sovietinimas-rusinimas-ir-kolonizavimas/>
- Ukrayinchuk, N., & Havrylchyk, O. (2020). Living in limbo: Duration of asylum-seeking process and outcomes of refugees. *Canadian Journal of Economics*, 53(4), 1523–1551. <https://www.jstor.org/stable/10.2307/48637869>
- United Nations High Commissioner for Refugees. (2024). Europe – Where we work. UNHCR. Retrieved December 15, 2025, from <https://www.unhcr.org/where-we-work/regions/europe>
- Valstybės duomenų agentūra - Oficialiosios statistikos portalas. Rodiklių duomenų bazė, 2026. [https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/.](https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/)

- van de Beek, J., Hartog, J., Kreffer, G., & Roodenburg, H. (2024). The long-term fiscal impact of immigrants in the Netherlands, differentiated by motive, source region and generation (IZA Discussion Paper No. 17569). Institute of Labor Economics (IZA).
- Van Mol, C., & de Valk, H. (2016). Migration and Immigrants in Europe: A Historical and Demographic Perspective (Blanca. Garcés-Mascreñas & Rinus. Penninx, Eds.; pp. 31-55). Springer Nature.
- Vojtovic, S., & Tupá, M. (2017). Economic consequences of immigration to Austria (Institute of Economic Research Working Papers, No. 134/2017). Institute of Economic Research, Toruń. <https://hdl.handle.net/10419/219956>
- Wadsworth, J., Dhingra, S., Ottaviano, G., & Van Reenen, J. (2016, May). Brexit and the impact of immigration on the UK (CEP Brexit Analysis Paper No. CEPBREXIT05). Centre for Economic Performance, London School of Economics. <https://cep.lse.ac.uk/pubs/download/brexit05.pdf>
- Weede, E. (2015). Mass immigration: Cost or benefit? *Hungarian Review*, 6(3), 8–17. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=410027>
- West, D. M. (2011). The Costs and Benefits of Immigration. *Political Science Quarterly*, 126(3), 427–443. <https://doi.org/10.1002/j.1538-165X.2011.tb00707.x>
- Westergom, B. (2018). The economic impact of asylum migration in Sweden. *The Owl* (Tallahassee, Fla. Print), 8(1).
- William, N. S. (2024). The impact of high immigration in Lithuania: Addressing challenges and understanding consequences. *Public Security and Public Order*, 36, 15–36. <https://doi.org/10.13165/PSPO-24-36-15>
- Yonzan, N., Timilsina, L., & Kelly, I. R. (2024). Economic incentives surrounding fertility: Evidence from Alaska's permanent fund dividend. *Economics & Human Biology*, 52, 101334. <https://doi.org/10.1016/j.ehb.2023.101334>
- Zhang, H., Zhong, J., & de Chardon, C. (2020). Immigrants' net direct fiscal contribution: How does it change over their lifetime? *The Canadian Journal of Economics*, 53(4), 1642–1662. <https://doi.org/10.1111/caje.12477>
- Zorlu, A., & Hartog, J. (2005). The Effect of Immigration on Wages in Three European Countries. *Journal of Population Economics*, 18(1), 113–151. <https://doi.org/10.1007/s00148-004-0204-3>